UMEÅ UNIVERSITET
INSTITUTIONEN FÖR SPRÅKSTUDIER

SVENSKANS BESKRIVNING 41

Book of abstracts

Innehåll

Har Ronny fått oss att säga rugby? Om rörelser i folkligt läsuttal av y i engelska lånord 4

I rörelse mellan text och idé 4

Nyhetskommentarer som tänder gnistor och släcker eld: spekulerande interaktion i kommentarsfält till nyheter om en olycksbrand 5

Att gå ihop och falla samman: om rörelse, metafor och heterosemi hos ihop och samman 5

Att connecta med någon det är mycket go i – Språkande i Love Is Blind: Sverige 6

Adverbialsplacering i lagstiftningsarbetet 6

Asyndes (och apposition) – hur det kan definieras och hur det skapar rörelse i sidled och djupled 7

Från enkla finita verb till sammansatta verbfraser: interimspråkslösningar i tidig andraspråks-utveckling 7

Engelskans rörelser i Norden – ett sociolingvistiskt perspektiv 8

Mediala adverbial i svenska 8

Syntaktisk parsning och morfosyntaktisk språkförändring i yngre nysvensk litteratur 9

På resa med Margareta. Språkbruket i texter från Margareta Valdemarsdotters kansli 9

Hur och varför använder finlandssvenskar emojier? 10

När det sökta inte är ett ord: gränsfall i svenska ordsökningssekvenser 10

Samordning i uttryck för sorg i svensk litterär realism 11

”Och tänk så mycket tid och arbete man sparar” – Husmorsrollen i förändring under efterkrigstiden 11

I rörelse mellan språk, plats och identitet: Ungdomars dialektala positionering i Skåne och Värmland 12

Dialekt på språng genom skolan: Om platsskapande och språklig mobilitet i skolmiljö 12

Talat, visualiserat och skrivet klarspråk? Om (tydlig) myndighetskommunikation utifrån Kronofogdens information 13

Betydelser i rörelse: metafor och metonymi i benämningar på politiska grupper 13

Studentexamen och samtiden – uppsatsämnen, elevtexter och Sveriges kulturella självpositionering 1864–1968 14

Workshop: Språkvetenskap för hållbarhet och förändring: presentation av ett manifest och några forskningsexempel 14

Från tidsadverbial till samtalsresurs: Om icke-temporalt nu i interaktion 15

Kontinuerlig semantisk poängsättning med vektorbaserade språkmodeller för svensk språklig bedömning 15

Med fingrarna skakande, med tankarna yrande omkring i luften – om med-fraser med presensparticip 16

”Jag är ju inte svensk när jag är i södra Sverige” – språk och identitet i rörelse i hundra sverigefinnars, finlandssvenskars och tornedalingars språkliga biografier i Sverige 17

Från språk till språk: Meningsbyggnad i tre språk hos avancerade inlärare av L3-svenska 17

Svensklärares attityder till språkriktighetsfrågor i undervisningen 1975–2026 18

Spetsställda objekt i barns tidiga språkutveckling 19

Var hamnar objekten? – En produktionsstudie av objektsplacering i barnspråk 19

75 år av kris och beredskap – en diskurshistorisk studie av krisberedskap i svensk riksdagspolitik 20

La, lagg och läggde – hur frekventa är de i barnspråk egentligen? 20

Hur påverkar ålder, modalitet, modellberättelse och fundamentslängd barns användning av fundamentsdubblering med så? 21

'Hen' i inlärartexter – betydelse och bruk i jämförelse med förstaspråkssvenska 21

Blockerad dialog framför en oljetankbil: Omdirigering av svarbarhet i polis–aktivist-interaktion 22

Textbindning i läromedel för åk 7–9 i Lgr11 och Lgr22 22

Minfru: Frida Stéenhoffs språkreform mellan tilltalsdebatt och sexualpolitik 23

Internationella sjuksköterskor i rörelse – ordförståelse vid läsande på ett andraspråk inom kompletterande sjuksköterskeutbildning 23

Translanguaging i SFI för vuxna ukrainska inlärare: en jämförande fallstudie 24

"Då vill man ändå ha den här lilla vägen ut": Intressekonflikter och genreförändring i beslutsunderlag i kommunal förvaltning 24

Lugnet på landet och stressen i stan: affektivt platsskapande i landsbygdskommuners marknadsföring 25

Från kris till det nya "normala" – vad hände med Covid-19-landskapen i Stockholm och Helsingfors? 25

Svenskstudier i rörelse 26

Kanske inte skicka memer till mamma? Språkbruk i chattande mellan medelålders kvinnor och äldre släktingar 27

En inblick i svenska barns pragmatiska språkutveckling: åldrarna 1,5–4 år 27

Typologi av possessiva prepositionsfraser i ny- och nusvenska (1600–2000) 28

Fortsättnings-på med transitiva verb 28

Nils Holgersson, språket och didaktiken 1900–1920 29

Begravningsplatsen som semiotiskt landskap i Göteborg och Helsingfors 29

Användningen av orden "realism" och "realistisk" i tal om bildkonst 30

Vad stryr syntaktisk variation i årskurs 6? En kvantitativ studie av elevtexter 30

Skånskans revansch – från hatad till hyllad dialekt? 31

Närvaro i rörelse: multimodala skiften i lärares handlingar vid onlineundervisning 31

Svenska flerordsuttryck i en flerspråkig resurs 32

Faluröda hus och snygga tjejer: hur svenskhet förhandlas på TikTok 32

Anonymisera, pseudonymisera och andra dataskyddstermer 33

Eget namn, en pseudonym eller det spelar ingen roll – när deltagaren själv får välja 33

Mellan (konkordans)raderna: att spåra identitet, tillhörighet och stolthet genom ord "bög" och "gay" 34

Breda riksvägar och engagerade furor – Metaforer i doktorsavhandlingars förord 34

Rum och rörelse i svenskan. Svenskans system av spatiala verb och partiklar i typologiskt och kontrastivt perspektiv 35

Diskursiva rörelser i ett polariserat landskap 35

Båtn är hansa – Dubbel genitiv i nuckömålet, eller? 36

En ö och dess språkliga landskap – ett dynamiskt perspektiv 36

"Hvart i herrans nampn vil detta stadna?" Adverben var, vart och vars i språkbruk, språkbeskrivningar och språkvård. 37

Har Ronny fått oss att säga rugby? Om rörelser i folkligt läsuttal av y i engelska lånord

Aktürk Drake, Memet

Idag kan nästan alla svenskar föra ett vardagligt samtal på engelska men så har det inte alltid varit. Det fanns en lång period fram till 1970-talet då den svenska allmänheten använde engelska importord utan särskilt goda kunskaper i språket. Ett fenomen som utmärker denna typ av import är läsuttal. Det fall som denna presentation fokuserar på är vokalen y som i ”rugby” där y står för ”i” i engelskan men för ”y” i svenskan. Vi skulle förvänta oss att svaga kunskaper i engelsk ortografi bland allmänheten i äldre tider borde leda till större förekomst av läsuttal jämfört med nyare tider. Precis så är utvecklingen när det kommer till andra engelska vokaler men just y tycks skilja sig.

Uttalsbeskrivningarna i SAOL visar nämligen att läsuttal med ”y” tvärtom rörde sig uppåt mellan upplagorna 1950 och 1986, dvs precis när kunskaperna i engelska höll på att öka markant. Jag kommer att argumentera att detta undantag beror på den sociala betydelse som förknippas med y-uttal som folkligt. Vidare kommer jag att visa att denna betydelse hänger intimt ihop med vurmen för engelskspråkig, i synnerhet amerikansk, populärkultur inklusive personnamn som slutar på y som Ronny (se Ambjörnsson 1996). Så kallade y-namn har nämligen genomgått en drastisk utveckling från positiva associationer med modernitet i det nya folkhemmet till negativa stereotyper som förknippas med underklass och kriminalitet. Det visar sig att den förbryllande ökningen i läsuttal i stort sett överlappar perioden 1940–1969 då y-namnen var som populärast (Brylla 2006) och innan den negativa stereotypen uppkommit. Ordet ”rugby” är ett talande exempel som brukade uttalas bara med ”i” år 1950, fick ”y” som det alternativa uttalet mellan 1973 och 2006 innan det i senaste upplagan 2015 började beskrivas med bara ”y”.

Referenser

Ambjörnsson, Ronny. 1996. *Mitt förnamn är Ronny.* Stockholm: Bonnier Alba.

Brylla, E. & Svenska språknämnden. 2006. *Förnamn i Sverige: kortfattat namnlexikon* (1. uppl.). Liber.

I rörelse mellan text och idé

Almström Persson, Gunilla

I pamfletten Fred med jorden från 1940 argumenterar författaren Elin Wägner och riksdagsledamoten Elisabeth Tamm på ett egensinnigt sätt för fred och hållbar utveckling. Genom rörelse från ett komplext idégods till ett stilistiskt elaborerat språk skapar de båda författarna en sammanflätad förståelse för hur samhället och människan ska fortleva. Textuellt utnyttjar författarna ordens polysema kvaliteter och kombinerar dem med stilfigurer. Rörelsen i pamfletten är därmed dubbelriktad. Budskapet formar språket och språket formar budskapet. Frågorna som ligger till grund för presentationen är:

- Vilka språkliga och stilistiska medel framträder i pamfletten?
- Hur samverkar den litterära stilen med det politiska budskapet?

Arbetet utgår från närläsning som metod i syfte att vaska fram återkommande idéer i en text (Leppännen & Svensson, 2016). Närläsningen för vidare till funktionen hos den retoriska tropen prosopoeia (Lindqvist, 2016). Det semantiska perspektivet vilar mot Geeraerts (2010) teori om lexikal polysemi. I studien uppmärksammas orden fred och jord särskilt.

Referenser

Geeraerts, D. (2010). *Theories of Lexical Semantics*.

Leppänen, K. & Svensson, T. (2016). *Om naturupplevelser hos Elin Wägner och Hagar Olsson*.

Lindqvist, J. (2016). *Klassisk retorik för vår tid*.

Nyhetskommentarer som tänder gnistor och släcker eld: spekulerande interaktion i kommentarsfält till nyheter om en olycksbrand

Björkquist, Vincent

I mitt föredrag utforskas hur personer som digitalt kommenterar nyheter, hädanefter diskutanter, spekulerar i interaktion om orsaker till samhällshändelser. Trots att denna typ av interaktion är vanlig, inte minst i svenska digitala miljöer, har den inte tidigare analyserats språkvetenskapligt. Att göra detta tillåter oss att beskriva hur offentliga dialoger formas om samhällscentrala teman.

Min analys omfattar ett material om 161 kommentarer till 16 Facebook-inlägg av SVT Nyheter om en olycksbrand på Oceana på Liseberg i Göteborg år 2024. Dessa inlägg, som är spridda över sju månader, har delats in av mig i tre rapporteringsstadier. I syfte att utreda de spekulerande diskutanternas kommunikativa mål gör jag verksamhetsanalyser samt tillämpar begreppet semantiska basoppositioner (Raskin 1984). Därigenom uppmärksammar jag hur diskutanterna engagerar sig i kommunikativa projekt (Linell 2011) vilka orienteras mot målen att informera, skämta och sprida desinformation. Inom ramen för projekten analyserar jag kommentarernas interaktionella särdrag och interaktionens koherens enligt en modell för initiativ och respons (Linell & Gustavsson 1987).

Analysen visar att diskutanterna aktualiserar särdrag och projekt i enlighet med den allmänna kännedomen om brandorsakerna; t.ex. är ja/nej-frågor och skämtprojekt vanligare i nyhetsrapporteringens inledande stadium. Vidare framgår hur responderande diskutanter både följer och trotsar styrningen i interaktionella initiativ; t.ex. undviker de att respondera med ja eller nej på ja/nej-frågor. Dessutom ersätter diskutanter skämtprojekt och desinformationsprojekt med informationsprojekt.

Referenser

Linell, Per, 2011: *Samtalskulturer: kommunikativa verksamhetstyper i samhället.* Vol. 1. LiU.

Linell, Per & Gustavsson, Lennart, 1987: *Initiativ och respons: om dialogens dynamik, dominans och koherens*. LiU.

Raskin, Victor, 1984: *Semantic Mechanisms of Humor*. Studies in Linguistics and Philosophy, 24. Dordrecht: Springer.

Att gå ihop och falla samman: om rörelse, metafor och heterosemi hos ihop och samman

Bondarenko, Alice

Svenska *ihop* och *samman* förekommer både som fria adverb, som främst uttrycker kollektiv handling, och som verbpartiklar som uttrycker rörelse från flera håll till en enda mittpunkt (centripetal rörelse). Vi har alltså att göra med heterosemi; två diakront besläktade betydelser som uttrycks av olika morfosyntaktiska kategorier (Lichtenberk 1991).

Jag presenterar resultaten av en korpusbaserad studie av ihop och samman som undersöker sambandet mellan form och funktion. Genom att klassificera syntaktiska och semantiska egenskaper för 500 exempel med varje markör från en sociala medier-korpus (Borin et al. 2025) jämför jag ihop och samman som adverb och som verbpartiklar. Jag föreslår att kopplingen mellan de fria adverbens och verbpartiklarnas spatiala betydelse kan förstås som två kompletterande synvinklar på en och samma situation. Den centripetala rörelsebetydelsen betonar riktning medan den kollektiva betydelsen fokuserar på rörelsens slutpunkt.

Partikelverb med ihop och samman har en mängd abstrakta, mer eller mindre lexikaliserade, betydelser, som inkluderar ackumulering, förvirring, kollision, kollaps och uppfinnande. Jag diskuterar hur dessa betydelser kan härledas till en spatial centripetal metafor. Analysen knyter an till ett synsätt där verbpartiklars skilda betydelser ses som ett resultat av metaforiska utvidgningar snarare än ett uttryck för homonymi (t. ex. Strzelecka 2001).

Referenser

Borin, Lars, Markus Forsberg, Martin Hammarstedt, Louise Holmer & Arild Matsson, 2025: Korp: *Språkbanken's word research platform*. I: D. Dannélls, K. Blensenius & L. Borin (red.), Sixty years of Swedish computational lexicography. Berlin–Boston. S. 175–193.

Lichtenberk, Frantisek. (1991). *Semantic change and heterosemy in grammaticalization.* Language, 67(3), 475–509.

Strzelecka, Elzbieta. (2001). *Upp till analys! Partikeln upp i det fysiska rummet*. Svenskans beskrivning, 24.

Att connecta med någon det är mycket go i – Språkande i Love Is Blind: Sverige

Boström, Per

Att älska beskrivs ofta som en berg-och-dal-bana, och på samma sätt är språket vi älskar med i ständig rörelse. I den här studien undersöks språket i realityserien Love is Blind: Sverige, där deltagarna dejtar och utvecklar relationer utan att initialt se varandra. Materialet består av både dialoger mellan deltagarna och monologer i s.k. synkintervjuer. Genom kvalitativ analys identifieras vilka språkliga strategier deltagarna använder för att ge mening till olika stadier av relationsskapande och således hur deltagarna beskriver sina känslor, relationernas utveckling, och att bli kär utan att se.

Preliminära resultat visar att kärlek och relationer bland annat metaforiceras som en RESA (”Jag hoppas att du med denna gåva får ditt livs bästa åk”) och som ett SPEL (”Det är dags att lägga alla kort på bordet”) (jmf. Boström, 2018). I vissa fall sker det även förhandling om vilken resa som är den ”bästa”. Framträdande är också att transspråkande (exv. Wei, 2018) är vanligt, särskilt med engelska, och speciellt när det kommer till att prata om intimitet och sex, som att de diskuterar ”dirty talk”, men även att deltagarna känner ”connection” med varandra, men sällan ”kontakt”. Resultaten visar hur kärlek och relationer konceptualiseras, förhandlas och omförhandlas på ett dynamiskt vis i deltagarnas samtal – med återkommande inslag av engelska ord och uttryck. Studien belyser därigenom hur kärlek och relationer språkligt konstrueras i en samtida, och inflytelserik, mediakontext.

Referenser

Boström, P. (2018). *”Det här är ju dött tåg liksom…”: En studie av metaforer för ROMANTISK KÄRLEK i talad svenska* [Avhandling, Umeå universitet]. http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-150626

Wei, L. (2018). *Translanguaging as a Practical Theory of Language*. Applied Linguistics, 39(1), 9–30. https://doi.org/10.1093/applin/amx039

Adverbialsplacering i lagstiftningsarbetet

Bylin, Maria; Amcoff, Åsa; Lindqvist, Katarina; Leijonhufvud, Nadja; Fries, Karin

Det växande forskningsintresset för rättslingvistik har i hög grad fokuserat på språkets roll i bevisvärderingen, medan svenska lagars begriplighet mer eller mindre fallit i forskningsskugga sedan Gunnarsson 1982. Fremer & Nordman har studerat hur lekmän och jurister griper sig an läsningen av lagtext på svenska (oftast översatt från finska) och hur de förmår att lösa uppgifter med hjälp av den (Statskontorets kansli 2024).

Översättningar av EU-lagstiftning har studerats av Bendegard 2014 och Ekerot 2024, som båda understryker att de generella klarspråksråden inte är helt fungerande verktyg för översättningarna. Ekerot betonar liksom Mattila (2013) fackspråksaspekten av lagtext, och ser en konflikt mellan det han kallar klarspråksdiskursen och den professionella juridiska diskursen (Ekerot 2024:47). Efter Gunnarsson har forskningen alltså främst rört översättningar, och syftet med den här studien är att undersöka hur råden fungerar i svensk lagstiftning, med fokus på rådet att undvika inskott på satsadverbialsplats.

Materialet består av textkedjor från Regeringskansliets interna kvalitetsarbete med lagspråk. Det omfattar tidiga versioner av lagrådsremisser, granskarnas kommentarer till departementen, departementens svar och de omarbetade versioner av lagrådsremisserna som skickades till Lagrådet. I föredraget redovisas en analys av hur klarspråksrådet om att undvika inskott fungerar i det språkliga arbetet med lagtext. Studien är utformad för att svara på 2 frågor:

1. Hur ser syntaxen ut i de satser med inskott ut där språkexperterna föreslår adverbialsflytt, eller andra lösningar för att klarspråksanpassa?
    a. I vilka fall ändrar departementen?
    b. Vilka argument mot adverbialsflytt förekommer när departementen inte ändrar?
2. Hur ser syntaxen ut i de satser med inskott ut där språkexperterna inte föreslår adverbialsflytt?

Resultaten diskuteras utifrån Ekerots kritik av klarspråksarbetet i lagtext, och understryker vikten av mer genreanpassade råd för lagspråk.

Asyndes (och apposition) – hur det kan definieras och hur det skapar rörelse i sidled och djupled

Byrman, Ylva

I mitt föredrag analyserar jag stilistiska effekter av asyndes i text. Jag utesluter dock typfallet satsradning (som i ”jag kom, jag såg, jag segrade”) och fokuserar på asyndetiska relationer mellan led som inte är huvudsatser. En första fråga att utreda blir då vad som ska räknas som asyndetiskt tillägg – och hur begreppet förhåller sig apposition, pseudoapposition och appositivt attribut.

Asyndes brukar definieras som avsaknad av bindeord, i typfallet ”och”, men det är oklart om man också ska räkna in avsaknad av andra tydliggörande fogar, som ”utan”, ”alltså” eller ”som (är)”.

Tre exempel från författarna Ia Genberg och Karl-Ove Knausgård får illustrera:

1. I Johannas familj höjde ingen rösten, bara tempot och antalet inskjutna bisatser. Jag attraherades av det, inhalerade det, lät mig befruktas av hennes sätt att tala och vara.
2. Jag längtade efter att bli bortförd, invirvlad i något.
3. En inre låga som bär upp livet i en kropp, ja som kanske är själva livet, tänd en gång i urtidens urtid, hållen i hävd av varelse efter varelse, alla svagt glödande av den underliga och mäktiga kraften, en sådan låga, ett sådant inre ljus, det måste ju vara starkt.

Med målet att få en kategori som är användbar vid stilanalys prövar jag en bred definition av asyndes, där de flesta kommaavskilda foglösa tillägg får ingå, alltså även (pseudo)appositioner och appositiva attribut av det slag som finns i (2) och (3). Det faktum att läsaren själv får räkna ut om de är samordnade, parafraserande och/eller attribuerande menar nämligen jag är centralt för stileffekten: Asyndes gör texten svårare och mer flertydig men också mer dialogisk och intim. Vidare bidrar asyndes till intensitet, rytmisk spänst och ibland tempo, och ökar därigenom emotiviteten.

Slutligen föreslår jag att medan viss asyndes ger känslan av intensiv framåtrörelse, tycks parafraserande asyndes oftare röra sig i djupled, genom att dröja sig kvar vid något, borra sig ner i det, nyansera och utveckla det.

Från enkla finita verb till sammansatta verbfraser: interimspråkslösningar i tidig andraspråksutveckling

Flyman Mattsson, Anna

Den här studien undersöker hur inlärare rör sig från enkla finita verb till sammansatta verbfraser i svenska som andraspråk, med fokus på interimspråkslösningar och de former som produceras när sammansatta verbfraser ännu inte behärskas. Utgångspunkten är processbarhetsteorin, som förutsäger att enkla finita verb processas före sammansatta verbfraser (Pienemann 1998). Interimspråket utvecklas inte enbart genom att inläraren använder målspråkets korrekta strukturer, utan också genom förenklade och kreativa lösningar som bygger på den grammatiska information man har tillgång till. Dessa lösningar ingår i *hypothesis space* (Pienemann 1998), vilket innebär att inlärare hittar strategier inom sin aktuella PT nivå, men att strategierna varierar mellan individer, exempelvis genom att perfekt uttrycks med preteritum eller med infinita verbformer. Verbfraserna är intressanta då de utgör ett tydligt nivåsteg i processbarhetsteorin men också för att man funnit utveckling inom nivån där man sett att konstruktioner med infinitiv lärs in före konstruktioner med supinum (Philipsson 2007). Studiens informanter är vuxna ukrainska nybörjare som ännu inte undervisats om perfekt. Metoden består av översättning av engelska texter utformade för att elicitera specifika strukturer, däribland sammansatta verbfraser. Tio inlärare med god engelskkunskap genomförde fem översättningar med cirka en månads mellanrum. Preliminära resultat visar att interimspråkslösningarna varierar mellan individer och att utvecklingen delvis går från lösningar med enkla finita verbformer till dubbel finithet i sammansatta verbfraser (*har skriver). Resultaten ger en fördjupad förståelse av interimspråkets utveckling och har därmed implikationer för undervisning och bedömning.

Referenser

Philipsson, A. 2007. *Interrogative clauses and verb morphology in L2 Swedish.* Doktorsavhandling. Stockholms universitet.

Pienemann, M. 1998. *Language processing and second-language development:Processability theory*. John Benjamin.

Engelskans rörelser i Norden – ett sociolingvistiskt perspektiv

Grahn, Inga-Lill

Engelskans status i de nordiska länderna kan ses som en framgångssaga, då invånarna har rykte om sig att ha hög kompetens när det gäller att kommunicera på engelska. Samtidigt kan engelskans närvaro betraktas som något av ett experiment på så sätt att den lett till ett otal konsekvenser, såväl positiva som negativa (Peterson & Beers Fägersten 2024). I de enskilda nordiska länderna har ett antal studier gjorts, inte minst om engelskan i skolan och i akademin, och i någon mån även i arbetslivet. Aktuella och systematiska jämförande studier mellan de nordiska länderna saknas dock.

Vi tar nu ett samlat grepp på engelskan i Norden med utgångspunkt i en studie av engelskan i Danmark (Lønsmann m.fl. 2024). Tillsammans med forskare i övriga Norden riktar vi blicken både mot beröringspunkter och skillnader, och beskriver dessa inom ett sociolingvistiskt ramverk. Materialet samlas in i syfte att fånga ett brett nerifrånperspektiv av engelskan i vardagen. I varje land genomförs dels en enkätundersökning, dels fokusgruppsintervjuer. Enkäten besvaras av ett representativt urval av befolkningarna, och bygger på självskattning i fråga om egen kompetens i engelska, egna kontaktytor mot engelska och attityder till engelskans närvaro i Norden.

Intervjudelen samlar istället intressegrupper som mer ingående kan belysa ämnet utifrån sina individuella erfarenheter. (Jfr Lønsmann m.fl. 2024.)

Engelskan är i hög grad ett språk i rörelse, både över nationsgränser och människor emellan. Vår studie ger på sikt underlag för såväl individer som samhällsaktörer att göra engelskans roll i Norden till mindre av ett experiment och mer av ett målmedvetet arbete.

Referenser

Lønsmann, Dorte, Kamilla Kraft, Janus Mortensen & Jacob Thøgersen (2024). *Engelsk i Danmark. What's the story?* Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

Peterson, Elizabeth & Kristy Beers-Fägersten (red.) (2024). *English in the Nordic countries: Connections, tensions, and everyday realities*. Routledge.

Mediala adverbial i svenska

Gustavsson, Malin

I VO-språk placeras TSRO-adverbial vanligen postverbalt. Sådana som utgörs av adverbfraser kan också placeras medialt. I svenskan kan också adverbial som utgörs av mer komplexa fraser, t.ex. prepositionsfraser, placeras medialt. Det anses vara mer eller mindre omöjligt i andra VO-språk till följd av viktrestriktioner (Ernst, 2002) eller syntaktiska begränsningar (Haider, 2022).I svenskan är medial placering av PP-adverbial ett huvudsakligen skriftspråkligt fenomen (Sangfelt, 2022). I övrigt antas placeringen påverkas av bl.a. adverbialets betydelse och satsens informationsstruktur (se t.ex. SAG, vol. 3).

I mitt avhandlingsprojekt undersöker jag hur syntaktiska, semantiska och informationsstrukturella faktorer påverkar adverbialplacering i svenska. I detta föredrag presenterar jag resultaten av en undersökning av mediala adverbial i ett material bestående av ca 150 000 ord dagstidningstext, akademiska artiklar och romaner. I materialet finns 638 mediala adverbial som inte utgörs av adverbfraser. I föredraget redovisar jag vilka semantiska typer av adverbial som finns bland dem. Jag visar bl.a. att det bland TSRO-adverbialen finns två typer vad gäller semantisk räckvidd. Den första har räckvidd över eventet eller situationen genom att ange sätt eller deltagare (t.ex. instrument), alternativt förankra eventet i tid eller rum. Den andra anger en ram inom vilken utsagan är giltig och har därmed, liksom satsadverbial, räckvidd över propositionen.

Referenser

Ernst, T. (2002). *The syntax of adjuncts.* Cambridge University Press.

Haider, H. (2022). *The Left-Left Constraint. A structural constraint on adjuncts*. I U.

Freywald, H. J. Simon & S. Müller (Red.), *Headedness and/or grammatical anarchy?* (s. 199–232). Language Science Press.

SAG = Teleman, U., Hellberg, S. & Andersson, E. (1999). *Svenska Akademiens grammatik*. Svenska Akademien & Norstedts.

Sangfelt, A. (2022). *Talspråk, skriftspråk och grammatik. Om placeringen av adverbial i svenska.* Språk och stil, 32, 72–103.

Syntaktisk parsning och morfosyntaktisk språkförändring i yngre nysvensk litteratur

Hallenberg, Emelie; Aleksandrova, Anastasiia; Nielsen, Johan Ulrik; Thörn Cleland, Albin; Berntsson Ingelstam, Astrid

Trädbanker med morfosyntaktiskt annoterad text kan användas för att jämföra grammatiska drag mellan olika språk eller varianter av språk. Ramverk såsom Universal Dependencies (UD) främjar en enhetlig morfosyntaktisk annotering av många olika språk, både moderna och historiska varianter. Sådana trädbanker kan i sin tur användas för att extrahera kontrastiva regler som korrelerar med fördefinierade morfosyntaktiska fenomen, exempelvis relaterat till ordföljder och böjningsmönster, samt mäta fördelningen av hur fenomenen realiseras i text.

Vi undersöker metoder, dels för automatisk syntaktisk parsning av nysvensk litteratur från perioden 1700–1950 enligt UD-format, dels för att kvantitativt studera språkförändring över tid med hjälp av automatiskt annoterad text. Ett urval av texter från olika delar av tisdperioden hämtas från Svensk diakronisk korpus. En mindre mängd av datan annoteras manuellt i syfte att möjliggöra utvärdering av metoder och modeller för parsning. Därmed kan vi undersöka effekten av olika verktyg och träningsdata, samt av stavningsnormalisering i kombination med parsning. Vi applicerar även metoder för regelextrahering på den parsade datan för att diakroniskt studera språkliga fenomen som förändras under den nysvenska perioden. Några fenomen som undersökningen fokuserar på är ha-bortfall i bisatser, placering av negering i bisatser, samt proportionell fördelning av relativpronomen i bisatser.

Syftet är att se ifall automatiskt annoterade historiska trädbanker kan användas för att få nya insikter om diakroniska språkförändringar och drivkrafterna bakom dessa.

På resa med Margareta. Språkbruket i texter från Margareta Valdemarsdotters kansli

Horneman Hansen, Lise

Margareta Valdemarsdotter (1353–1412) var drottning på Kalmarunionens tid (1397–1523). På denna tid var det kungliga kansliet ständigt i rörelse, ingen regent hade då fast residens. Genom de bevarade utfärdade brev och texter som utgått från hennes kansli kan vi följa hennes spår runt i det stora området som omfattade de tre riken Danmark, Norge och Sverige. Kansliet hade egna skrivare med i sitt följe, skrivare som kunde vara specialiserade på flera eller olika språk. Även om det inte fanns fastlagda skriftspråksnormer för danska, norska och svenska på Kalmarunionens tid fanns det olika lokala skrifttraditioner som skiljde sig ganska mycket åt, liksom talspråket ju också har varierat. Frågan är om vi kan se på språkbruket i texter från Margaretas kansli att det följer kansliets rörelser runt i unionen, eller om kansliet har sitt eget språkbruk inom Norden, oberoende av plats och mottagare? Presentationen vill belysa om språkbruket har varit i rörelse i samma omfattning som Margareta.

Referenser

Johnson, Rakel, 1998: *De svenska medeltidsbrevens form, funktion och tillkomstsituation. Meddelanden från Institutionen för svenska språket* (MISS) 21. Göteborg: Göteborgs universitet.

Johnson, Rakel, 2003: *Skrivaren och språket. Skriftspråksbruk, kasus och vokaler i medeltidsbrev på svenska*. Institutionen för svenska språket. Göteborg: Göteborgs universitet.

Larsson, Inger, 2001: *Svenska medeltidsbrev. Om framväxten av ett offentligt skriftbruk inom administration, förvaltning och rättsutövning.* Sällskapet Runica et Mediævalia, Stockholm.

Strömberg, J. B. L. D., 2013: *De svenska resande kungarna – och maktens centrum*. Samlingar utgivna av Svenska fornskriftsällskapet. Serie 1. Svenska skrifter 97. Uppsala.

Källor (i form av nätresurser):

Diplomatarium Danicum.

Det Danske Sprog- og Litteraturselskab.

Diplomatarium Norvegicum.

Dokumentatjonsprosjektet, Universitetet i Oslo.

Svenskt Diplomatarium. Riksarkivet.

Hur och varför använder finlandssvenskar emojier?

Heiskanen, Kira

Syftet med detta föredrag är att redogöra för finlandssvenskars emojibruk i digitala en-till-en konversationer i mobila meddelandeapplikationer, såsom i WhatsApp, Messenger och Instagram. Jag diskuterar hur och varför några finlandssvenskar kommunicerar digitalt med hjälp av emojier, när de chattar med sina nära kontakter, det vill säga familjemedlemmar, vänner och partner. I linje med konferenstemat av rörelsen kommer jag också att ta upp varför några finlandssvenskar låter bli att använda emojier i vissa kommunikationssituationer.

Materialet bygger på digital etnografi (Varis, 2016) bestående av inspelade semistrukturerade intervjuer och media go-along intervjuer (Jørgensen, 2016) med unga vuxna (ca tjugoåriga) och medelålders (ca fyrtio- och femtioåriga) finlandssvenska informanter. I dessa media go-along intervjuer har jag och informant gått tillsammans igenom några av informantens egna digitala konversationer, då jag har observerat det kontextbundna emojibruket och bett personen att reflektera över såväl sina egna som samtalspartners kommunikationssätt (t.ex. bruk av vissa enskilda emojier, upprepningar av samma emoji och kombinationer av olika emojier).

Detta föredrag är en del av mitt pågående avhandlingsarbete i det sociolingvistiska forskningsprojektet ”Generation X, Y och Z och de digitala språkbruken: Intra- och intergenerationellt meningsskapande, adaption och attityder (XYZdigi)” vid Jyväskylä universitet, Finland.

Referenser

Jørgensen, K. M. (2016). *The media go-along: Researching mobilities with media at hand*. MedieKultur: Journal of Media and Communication Research, 32(60), 32–49. https://doi.org/10.7146/mediekultur.v32i60.22429

Varis, P. (2016). *Digital ethnography. I A. Georgakopoulou & T. Spilioti* (Red.), The Routledge Handbook of Language and Digital Communication (s. 55–68). Routledge.

När det sökta inte är ett ord: gränsfall i svenska ordsökningssekvenser

Heittola, Sanna

Fokuset i detta föredrag ligger i ordsökningar där det sökta inte är ett ord. Traditionellt är ordsökning en sökning efter ett ord. Ordsökningar beskrivs som praktiker där talaren söker efter en fortsättning på sin tur utan att ändra något av det som har sagts tidigare, och där talaren använder olika strategier för att antingen hitta ordet själv eller för att rekrytera hjälp från de andra samtalsdeltagarna (Goodwin & Goodwin 1986, Reichert & Liebscher 2012:600). Goodwin och Goodwin (1986:56) menar att medan termen ‘ordsökning’ är en nyttig förklaring för det undersökta fenomenet beskriver den inte det som söks med tillräcklig exakthet. De går dock inte djupare in i denna diskussion.

Syftet med studien är att undersöka hur ordsökningar i svenska L1- och L2-samtal kan omfatta mer än sökande efter ett enskilt ord och bredda förståelsen av vad som faktiskt kan utgöra ”det sökta” i interaktion. I föredraget granskas gränsfall där det-sökta-för inte är ett ord. Materialet består av 19 inspelade gruppdiskussioner med över 80 ordsökningar. Medan de flesta ordsökningar i materialet är klassiska fall med tydliga strategier utvecklas andra till långa överlappande sekvenser utan distinkt sökt ord eller klar avslutning. Den datadrivna analysen visar att både L1 och L2 talare söker inte endast ord utan även översättningar, uttal, böjningsformer, namn, lämpligast begrepp och uttryck. Studien genomförs inom projektet TIK – Talarpositionering och interaktionell kompetens hos L1- och L2-talare av svenska vid Helsingfors universitet.

Referenser

Goodwin, M. & Goodwin, C. 1986. *Gesture and coparticipation in the activity of searching for a word*. Semiotica 62 (1–2).

Reichert, T. & Liebscher, G. 2012. *Positioning the Expert: Word Searches, Expertise, and Learning Opportunities in Peer Interaction*. The Modern Language Journal, 96, 4, (2012).

Samordning i uttryck för sorg i svensk litterär realism

Hejza, Pawel

Denna presentation undersöker hur additiv samordning av huvudsatser och satsled fungerar som ett stilistiskt drag i svensk realistisk prosa. Studien utgör en del av ett större forskningsprojekt om språkliga uttryck för sorg (Wierzbicka 1998; Jackson et al. 2019) i polsk och svensk litterär realism.

Den svenska delen av korpusen består av romaner och berättelser av svenska författare som Victoria Benedictsson, Gustaf af Geijerstam och Jan Fridegård. Urvalskriteriet är fattigdomsmotivet i den realistiska litteraturen framförallt i slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. Inom ramen för korpusstilistik (McIntyre & Walker 2019), bygger studien på en kvalitativ analys av konkordanslistor som innehåller lexem relaterade till sorg. Särskild uppmärksamhet ägnas åt de syntaktiska och semantiska egenskaperna hos dessa lexem samt deras expressiva funktion i texterna.

Analysen visar en signifikant förekomst av additiv samordning av huvudsatser och satsled (n=90 av alla relevanta konstruktioner n=945), som bara realiseras med konjunktionen och, exempelvis: Så blev hon i sin tur både ledsen och uppretad och svarade honom och sade honom som sanningen var […]. Ute från Ringsjön ljöd en visa, melankolisk och tyst, och sjungen af en kvinna.[…] alla de som i sina hemorter var pinade och plågade, fattiga och bedrövade, jagade och förtvivlade och olyckliga.

De samordnade leden representerar olika ordklasser, med en dominans av substantiv (n=39). Materialet uppvisar också vissa semantiska tendenser: lexem som betecknar sorg förekommer i samordning med lexem som tillhör semantiska fält utanför sorgens domän. Resultaten ger insikt i språkliga medel för att uttrycka känslor i litteraturen och bidrar både till forskningen inom korpusstilistik och till litteraturvetenskapliga studier av realistisk prosa.

”Och tänk så mycket tid och arbete man sparar” – Husmorsrollen i förändring under efterkrigstiden

Helgesson, Karin

Vid mitten av 1900-talet fick Sveriges husmödrar en viktig roll som konsumenter (Hirdman 2018.) Enligt tidens socialdemokratiska tänkare skulle ökad privatkonsumtion ge ekonomin fart och därmed ökat välstånd. Kvinnorna skulle lära sig att arbeta rationellt i tidens anda, men också att som konsumenter efterfråga de ”rätta” varorna (Berner 1996.) Genom Husmors Filmer, ett slags informations- och reklamfilmer som sändes mellan 1952 och 1976 på svenska biografer, kunde husmödrar lära sig både om rationella metoder för hushållsarbetet och om nya produkter (Soila 2013).

I Husmors Filmer skapas förebilder i form av moderna husmödrar (jfr. Rehnberg 2011) men dessa omges också av familj, vänner och inte minst experter som kan visa dem till rätta.

I detta föredrag diskuterar jag hur bilden av den goda husmodern konstrueras i filmerna, hur denna bild förändras under tidsperioden och hur detta tar sig språkliga uttryck. Med utgångspunkt i Greimas aktantteori (Gremias 1966) och med hjälp av en analys av agens och semantiska roller (Teleman m.fl. 1999) undersöker jag hur husmor och övriga karaktärer framställs

Referenser

Berner, Boel. 1996. *Sakernas tillstånd. Kön, klass, teknisk expertis*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.

Greimas, Algirdas 1966. *Semantique structurale. Recherche de méthode*. Paris: Larousse.

Hirdman, Yvonne 2018. [1989] *Att lägga livet till rätta. Studier i svensk folkhemspolitik*. Stockholm: Carlssons Bokförlag.

Rehnberg, Hanna Sofia 2011. *Att skapa en förebild.*

Holmberg, Per, Anna-Malin Karlsson & Andreas Nord (red.) *Funktionell textanalys.* Stockholm: Norstedts.

Soila, Tytti. 2013. *Husmors filmer*. Filmarkivet.
https://www.filmarkivet.se/theme/husmors-filmer/ (hämtad 2026-03-12).

Teleman, Ulf, Staffan Hellberg & Erik Andersson 1999. *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm: Norstedts.

I rörelse mellan språk, plats och identitet: Ungdomars dialektala positionering i Skåne och Värmland

Jansson, Denny; Horn, Greta

I detta föredrag jämför vi hur ungdomar förhåller sig till dialekter i två svenska regioner: nordvästra Skåne och Värmland. Dessa regioner har i tidigare studier beskrivits som områden där dialekterna är mindre påverkade av utjämning, och ofta tillskrivs högre social status än i andra områden. Vi undersöker hur gymnasieungdomar (16–19 år) beskriver sitt eget språkbruk, vilka betydelser de tillskriver dialekter i en tillvaro som präglas av olika former av mobilitet samt hur de språkligt och socialt positionerar sig själva.

Materialet består i det skånska projektet av sociolingvistiska intervjuer med 21 ungdomar från olika gymnasieskolor i Helsingborg i nordvästra Skåne, och i det värmländska projektet av fyra fokusgruppssamtal med totalt 23 ungdomar samt fältanteckningar från etnografiska observationer på en värmländsk gymnasieskola.

Tidigare studier visar att dialekterna förändras och med det också dialekternas sociala betydelse. När det gäller ungdomar och språkbruk har studier visat att deras språkval påverkas av bland annat mobilitet, lokal förankring samt uppfattningar om språkliga varieteter och platser. Det har även visats att ungdomar tenderar att tala mindre dialektalt och att ett mer standardnära språkbruk kan användas för att orientera sig bort från det lokala, som ett sätt att uttrycka språklig, social och mental mobilitet.

Resultaten av vår studie visar att dialekterna har tydliga funktioner för ungdomar i båda regionerna – men att funktionerna varierar i Skåne (se Horn 2025) och Värmland (se Jansson u.u.). Funktionerna är nära relaterade till ungdomarnas uppfattningar om närområdet i relation till större geografiska och sociala sammanhang. Under föredraget diskuterar vi även hur dialekt används eller väljs bort som en resurs i ungdomarnas identitetsskapande, och att dialekten fortfarande är en viktig resurs i en värld som präglas av mobilitet och dialektutjämning.

Dialekt på språng genom skolan: Om platsskapande och språklig mobilitet i skolmiljö

Jansson, Denny

I det här föredraget presenteras resultaten från en undersökning av dialektalt språkbruk bland elever på yrkesförberedande gymnasieprogram på en skola i Värmland. Undersökningen tar utgångspunkt i språkets mobilitet och använder dialekt på språng (jfr 'language-in-motion', se Blommaert 2010:5) som ett analytiskt perspektiv för att tolka och visa hur gymnasieelever (17–19 år) talar om och talar på dialekt när de rör sig i skolmiljön. Materialet består av en korpus med cirka 29 timmars inspelad interaktion i skolmiljö, som har kartlagts med fokus på vilka dialektdrag som åtta gymnasielever realiserar i olika delar av skolan. Inspelningarna kompletteras med insikter från etnografiskt fältarbete samt fokusgruppssamtal med elever om språk i skolan.

Flera studier visar att ungdomar ofta överger dialekter till förmån för mer standardspråksnära varieteter. Det har knutits till flera olika faktorer, som lokal förankring, olika former av mobilitet, uppfattningar om platser och, inte minst, språkliga ideologier. Samtidigt verkar det finnas vissa platser och sammanhang som är mer dialektalt stabila än andra. Så tycks vara fallet på exempelvis praktiskt inriktade gymnasieutbildningar och i geografiskt avgränsade områden, som Värmland där dialekterna har hög status och även beskrivs som viktiga resurser för den lokala identiteten och gemenskapen.

Resultaten visar att eleverna generellt talar mycket dialekt i skolmiljön och att dialektbruket är närvarande oavsett utrymme, aktiviteter och formalitetsgrad. Samtidigt finns det nyanser, både när det gäller vilka dialektdrag som används och när det gäller vilka elever som realiserar olika dialektdrag. Genom konkreta exempel visar jag under föredraget hur dialekten i denna kontext fungerar som en återkommande och rörlig resurs i relation till elevernas uppfattningar om platser, genrer och förväntat språkbruk.

Talat, visualiserat och skrivet klarspråk? Om (tydlig) myndighetskommunikation utifrån Kronofogdens information

Johansson, Maria

Allt offentligt språk omfattas av språklagens klarspråksparagraf, men ”[d]et vanligaste är att man med klarspråk menar myndighetstexter som är skrivna på ett vårdat, enkelt och begripligt språk” (Språkrådet 2020). Arbetet med att skriva enkla och medborgartillvända texter är väletablerat vid svenska myndigheter, såsom Kronofogden. Men tidigare forskning har påpekat att det saknas studier av hur klarspråk omsätts i praktiken, och att det behövs en tydligare dialog mellan forskning och det praktiska klarspråksarbetet (se t.ex. Nord, Nyström Höög & Tønnesso 2015).

I föredraget jämförs hur Kronofogden kommunicerar om en central myndighetsprocess, betalningsföreläggande, i skrivna brev, visualiserad digital information och inspelade kundservicesamtal. Syftet är att belysa hur riktlinjer för klarspråk fungerar i praktiken och därmed problematisera normer för tydlig myndighetskommunikation.I analyserna relateras Kronofogdens information dels till myndighetens policyer och klassiska klarspråksprinciper, dels till teori om språkplanering och policyimplementering (bl.a. Ricento & Hornberger 1996). Analyserna visar hur informationen formas av de synkrona och asynkrona kommunikationssätten, och synliggör hur klarspråksprinciper kan vara olika väl tillämpbara i olika typer av kommunikation. På ett övergripande plan belyser föredraget hur myndighetsspråket är i rörelse, vilket pekar på ett behov av en breddad norm för tydlig myndighetskommunikation.

Referenser

Nord, A., Nyström Höög, C. & Tønnesson, J. L. (2015). *Klarspråk och klarspråksarbete – ett tema i tiden*. Sakprosa, 7(2), 1–8.

Ricento, T. & Hornberger, N. H. (1996). *Unpeeling the Onion: Language Planning and Policy and the ELT Professional*. TESOL Quarterly, 30, 401–427.

Språkrådet. (2020). *Vad är klarspråk?* (18 feb. 2025). https://www.isof.se/svenska-spraket/klarsprak/lar-dig-mer-om-klarsprak/vad-ar-klarsprak

Betydelser i rörelse: metafor och metonymi i benämningar på politiska grupper

Jonasson, Emilia

I mitt avhandlingsprojekt undersöker jag hur politiska grupper benämns i åsiktsjournalistiska presstexter under perioden 2008–2022. Syftet är att klarlägga hur benämningar bidrar till att konstruera kollektiva politiska identiteter och skapa politisk konflikt i samtida åsiktsjournalistisk presstext. Framför allt riktas fokus mot sammansättningar med förled som förefaller ha metaforiska eller metonymiska betydelser, till exempel skränhöger och plakatfeminister. I avhandlingen undersöker jag hur sådana betydelser kan förstås ur ett politiskt perspektiv. Vad är det i exempelvis ’skrän’ som gör betydelsen relevant i benämnandet av en kollektiv politisk identitet?

Benämningarna och deras kommunikativa kontexter undersöks med utgångspunkt i Laclau och Mouffes politiska diskursteori (Kølvraa, 2017; Laclau & Mouffe, 2008). Analysen av metafor och metonymi grundas på Jakobsons (1956) distinktion enligt vilken metaforer bygger på likhetsrelationer och metonymier på samhörighetsrelationer mellan betydelser. Metoden är textanalytisk och bygger på att benämningarnas situerade betydelser jämförs med sammansättningsledningens allmänna eller konkreta betydelser. I föredraget presenterar jag resultat från en delstudie som handlar om benämningar vars förled knyter an till kommunikation, som skränhöger. Exempelvis visar jag att skrän kan stå för såväl ’ovårdat språk’ som ’alarmism’. En av slutsatserna är att benämningar med metaforiska och metonymiska förled är retoriskt effektiva eftersom de genom associativt meningsskapande pekar ut en svaghet hos motståndaren. Samtidigt erbjuder benämningarna olika tolkningsmöjligheter vilket gör det svårt att bemöta dem sakligt i den offentliga debatten.

Referenser

Jakobson, R. (1956). *Two aspects of language and two types of aphasic disturbances*. I Fundamentals of language (s. 53–82).

Mouton.Kølvraa, C. (2017). *The discourse theory of Ernesto Laclau*. I The Routledge Handbook of Language and Politics [Elektronisk resurs]. Routledge.Laclau

Studentexamen och samtiden – uppsatsämnen, elevtexter och Sveriges kulturella självpositionering 1864–1968

Kalm, Mikael; Sahlée, Anna

Under perioden 1864–1968 var studentexamen en förutsättning för högre studier. Under de drygt hundra åren var provet och provsituationen i stora drag likartade, bland annat när det gäller syfte och genomförande. Samtidigt förändrades Sverige och världen drastiskt, till exempel gällande tekniska framsteg, demokratisering och ökat välstånd.

I vår presentation fokuserar vi på om dessa förändringar gjorde något avtryck i den del av studentexamen som utgjordes av uppsatsskrivning i modersmålet (svenska) och i så fall på vilket sätt. Mer precist utgår vi från följande frågor:

- Hur förändras ämnena över tid i förhållande till omvärld och samtid?
- Hur skriver eleverna om ämnena?
- Vilka underliggande värderingar eller ideologier kommer till uttryck i uppsatserna?
- Hur synliga är eleverna i texterna och hur positionerar de sig i förhållande till ämnet?

Undersökningen bygger på en korpus av samtliga 2 556 uppsatsämnen samt ett urval uppsatser. Uppsatsämnena har sorterats kronologiskt och tematiskt. I vår analys fokuserar vi på ämnen och uppsatser inom språk och litteratur, naturvetenskap och s.k. fria ämnen (dvs. utan koppling till ett skolämne). Vi undersöker bl.a. huruvida ämnena har en global eller lokal orientering, om samtida händelser och fenomen aktualiseras samt om det finns mönster i vilka platser och länder som omnämns i ämnena och hur detta förändras över tid. Med utgångspunkt i systemisk-funktionell grammatik och diskursanalys undersöker vi hur språk, stil och röst samt argumentation och retoriska strategier har förändrats i ett antal uppsatser skrivna om samma ämne, men vid olika tillfällen. Baserat på undersökningens resultat diskuterar vi hur ämnena och uppsatserna förhåller sig till omvärlden och vad de kan säga om den svenska självbilden och Sveriges kulturella självpositionering.

Workshop: Språkvetenskap för hållbarhet och förändring: presentation av ett manifest och några forskningsexempel

Karlsson, Anna-Malin; Idevall Hagren, Karin; Milles, Karin; Orrbén, Sofia; Rydell, Maria

”Högskolorna ska i sin verksamhet främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa.” (5 § Högskolelagen) Hur kan språkvetenskapen bidra till detta? Vid Forum för textforskning i Göteborg samt vid Svenskans beskrivning i Stockholm 2025 presenterade och diskuterade vi planerna på och arbetet med ett manifest för en språkvetenskap för våra stora globala och lokala samhällsutmaningar. Vid workshoppen presenteras manifestet, som innehåller en bakgrund om språkvetenskapens roll i ett större sammanhang, en genomgång av möjliga teman, frågor och redskap för en språkvetenskap som vill och kan förändra, samt en avslutande reflektion om våra roller och positioner för handlande. Vid workshoppen ges även exempel på forskning i manifestets anda i korta presentationer som följs av diskussion:

Karin Idevall Hagren: *Språkvetenskap, diskriminering och politisk polarisering*. Med utgångspunkt i diskursanalyser av debatter om invandring diskuteras vad det är konkret som språkvetenskaplig forskning gör, och på vilka sätt vi kan bidra till att motverka polarisering och diskriminering i politiska samtal

Karin Milles: *Klarspråksarbetet i AI-eran*. Under decennier har ett målmedvetet klarspråksarbete satt mottagaanpassning och begriplighet i fokus. Nu manar Sveriges regering myndigheter att använda AI för att effektivisera. Vilka konsekvenser får det för den vårdade, enkla och begripliga myndighetssvenskan, och för trovärdigheten och sanningen?

Sofia Orrbén: *Hur kan språkvetenskap stärka rättssäkerhet och processuell rättvisa i sexualbrottsutredningar?* Vid misstanke om sexualbrott utgör ofta berättelser där ord står mot ord en betydande del av bevisningen. Hur påverkas rättvisan när muntliga berättelser dokumenteras skriftligt?

Workshoppen avslutas med en diskussion om hur manifestet kan hållas levande och ständigt utvecklas i ett samhälle i förändring.

Från tidsadverbial till samtalsresurs: Om icke-temporalt nu i interaktion

Karlsson, Susanna; Norrby, Catrin

Nu är ett av svenskans vanligaste ord. Det används inte bara för att uttrycka temporalitet, utan också för mer diskursiva, pragmatiska funktioner. Tidigare forskning (bl.a. Saari 2014) har visat att den diskursiva användningen av *nu* är mycket vanlig i finlandssvenska. För sverigesvenskans del är *nu* hittills förhållandevis lite beforskat, men de studier som finns tyder på att icke-temporalt *nu* i sverigesvenskan framför allt är ett dialogiskt fenomen.

I den här studien undersöker vi icke-temporal användning av *nu* i interaktion. Ur IVIP-korpusen har 695 *nu* excerperats. Med hjälp av överordnings- och utbrytningstest prövas i vilken mån dessa transformationer kan användas för att analysera räckvidd och funktion hos *nu.* Testerna är i grunden konstruerade för att identifiera satsadverbial, men används här som ett diagnostiskt verktyg för att undersöka gränsdragningen mellan temporal betydelse och diskursiv funktion. Med deras hjälp har 73 av de excerperade fallen identifierats som icke-temporala.

Analysen visar att ur materialet framträder en fyrfältsrelation baserad på hur exemplen svarar mot de båda testen. I vissa fall fungerar *nu* tydligt som temporalt adverbial med stark förankring i yttrandesituationen. I andra fall är den temporala betydelsen bleknad och användningen får snarare karaktär av att vara diskursmarkör, exempelvis genom att signalera reservation eller interaktionell positionering. Därutöver identifieras användningar där yttranden svarar väl mot båda testen samt fall där testen bara delvis fungerar.

Resultaten visar att överordnings- och utbrytningstesten inte enbart skiljer mellan satsadverbial och övriga satsled, utan även synliggör en gradvis övergång mellan temporal och diskursiv funktion.

Kontinuerlig semantisk poängsättning med vektorbaserade språkmodeller för svensk språklig bedömning

Kokkinakis, Dimitrios; Boglind, Fredrik; Dannélis Dana

Språket är i ständig rörelse: betydelser närmar sig, glider isär och organiseras i dynamiska semantiska fält. I klinisk neuropsykologi reduceras denna rörelse ofta till fasta kategorier. Språklig förmåga och eventuella språkliga svårigheter bedöms vanligen med tester såsom semantiskt och fonologiskt ordflödestest (SVF respektive FAS) samt benämningstestet Boston Naming Test (BNT), där svaren poängsätts binärt som korrekta eller felaktiga. Därmed osynliggörs semantiskt närliggande svar, avvikande och approximativa benämningar. Studien utvecklar och utvärderar en reproducerbar, beräkningsbaserad metod för kontinuerlig semantiskt informerad poängsättning av dessa tester. Anonymiserade, syntetiskt genererade lexikala svar analyseras för att möjliggöra kontrollerad metodutveckling utan känsliga data. Textförbehandling (normalisering och lemmatisering) genomförs med språkliga verktyg från Språkbankens textinfrastruktur. Svar och målord representeras med svenskanpassade vektorrepresentationer (eng. embeddings) och semantisk likhet beräknas med cosinuslikhetsmått. För ordflödestesterna beräknas även semantisk spridning för att beskriva hur svaren fördelas i det semantiska rummet. Resultaten visar att vektorrepresentationsmått genererar stabila och tolkbara kontinuerliga poäng. Metoden fångar finmaskig variation i semantiskt relaterade svar som förloras vid binär poängsättning och synliggör systematiska skillnader i svarsstruktur mellan SVF, FAS och BNT. Språklig prestation kan därmed beskrivas som rörelse i ett semantiskt rum snarare än som en serie diskreta utfall. Studien demonstrerar genomförbarheten av kontinuerlig semantisk poängsättning för svenska och lägger en metodologisk grund för framtida klinisk validering samt för vidare studier av hur språklig mening rör sig och struktureras i kognitiva processer.

Med fingrarna skakande, med tankarna yrande omkring i luften – om med-fraser med presensparticip

Kolaczek, Natalia; Skrzypek, Dominika

Konstruktionen ’med-fras’: en flerledad med-inledd prepositionsfras, ingår i konstruktionsdatabasen Svenskt konstruktikon (Språkbanken Text 2021). Exempel för konstruktionen är heterogena och omfattar bl.a. adverbiella prepositionsfraser med presensparticip som det andra ledet, som i (1):(1) Med den vita manteln fladdrande omkring sig rusade hon ut i hallen […]. Ruin (2000) noterar att sådana idiomatiska fraser är frånvarande från beskrivningar av presensparticip i Svenska Akademiens grammatik, medan de förekommer relativt frekvent i hennes sökning på presensparticipkonstruktioner som ekvivalenter för engelska -ing-satser i litterära texter.

I vår studie undersöker vi med-fraser med presensparticip av typen ’med manteln fladdrande’ i tre Språkbankens romankorpusar (Bonniersromaner I och II samt SUC-romaner) som omfattar både svenska och översatta verk. Syftet med studien är att kartlägga lexikala begränsningar för vilka substantiv och particip som används som led i konstruktionen och att undersöka konstruktionens koppling till den litterära genren. En preliminär analys av de excerperade exemplen (n=410) indikerar att det kan urskiljas stora enhetliga grupper av substantiv utifrån deras betydelse, animacitet och alienation (bl.a. kroppsdelar och vätskor, kläder och tillbehör). En central grupp bland participen utgör de bildade av verb som beskriver olika former av rörelse. De flesta participen i materialet förekommer med bestämningar, främst med olika slags adverbial och sporadiskt också med objekt.

Resultaten av studien kan bidra till att nyansera beskrivningar av bruket av både med-fraser och presensparticipfraser.

Referenser

Ruin, Inger, 2000: *En marginell konstruktion. Om SAG:s behandling av presensparticipfrasen.* In: Språk och stil 10. P. 237–242 Språkbanken Text, 2021: Constructicon (updated: 2021-11-09). [Data set]. Språkbanken Text. https://doi.org/10.23695/18nd-8m03

”Jag är ju inte svensk när jag är i södra Sverige” – språk och identitet i rörelse i hundra sverigefinnars, finlandssvenskars och tornedalingars språkliga biografier i Sverige

Kolu, Jaana; Hakulinen-Bernard, Susanna; Muhonen, Anu

I detta bidrag redogörs för flerspråkiga sverigefinnars, finlandssvenskars och tornedalingars självrapporterade variationer och förändringar i sitt språkbruk och sina identiteter i Sverige i hundra semistrukturerade intervjuer (2022–2025). Språkliga praktiker och identiteter formas i interaktion med andra i olika sociala och i såväl lokala som transnationella rum samt tidsmässiga dimensioner (t.ex. tidigare erfarenheter av språkanvändning).

Frågeställningarna är:

1. Vilka språkliga erfarenheter kan urskiljas i studiedeltagarnas narrativ i olika sociala och regionala kontexter? (t.ex. norr och syd, Sverige och Finland)?
2. Hur har de självrapporterade erfarenheterna, enligt talarna, format deras språkbruk, identitet samt känslan av tillhörighet och handlingsutrymme i olika sociala, regionala och transnationella kontexter?

Studien grundar sig i Bourdieus teorier (1991a, 1991b) kring språklig marknad och språkligt habitus, och den narrativa analysen visar hur rumsliga och tidsmässiga förhållanden är sammanflätade i minoritetsspråkstalarnas språkliga habitus och identitetskonstruktion samt hur språkliga hierarkier och sociala maktstrukturer påverkat deras språkanvändning och upplevelser av tillhörighet, agens och värde.

Referenser

Blackledge, A., & Creese, A. (2012). *Negotiation of identities across times and spaces*. In S. Gardner & M. Martin-Jones (Red.). Multilingualism, discourse, and ethnography (pp. 88–100). Taylor & Francis, 88–100.Bourdieu, P. (1991a). Kultur och kritik: Anföranden (J. Stierna, Övers.). Daidalos.

Bourdieu, P. (1991b). *Language and symbolic power* (J. B. Thompson, Övers.). Harvard University Press.

Bylund, J. (2025). *Language and belonging across time and space: Young adolescents in multilingual urban contexts in Sweden*. Language Studies 19(3), 47–64.

Kolu, J. (i tryck). *”Ränderna går aldrig ur” – identitetspositioneringar i sverigefinnars, finlandssvenskars och tornedalingars språkliga biografier i Sverige*. Svenskan i Finland 21. Uleåborgs universitet.

Från språk till språk: Meningsbyggnad i tre språk hos avancerade inlärare av L3-svenska

Kowal Iowa

Föredraget presenterar en studie av meningsbyggnad hos avancerade flerspråkiga inlärare av svenska som tredjespråk (L3). Tidigare forskning om tredjespråksinlärning har visat att tidigare inlärda språk kan påverka utvecklingen av grammatiska strukturer i ett nytt språk, men mindre uppmärksamhet har ägnats åt hur flerspråkiga skribenter organiserar syntaktiska strukturer när de producerar texter i flera språk på avancerad nivå.

Studien baseras på ett material bestående av essäer skrivna av polska studenter med hög nivå i både svenska (L3) och i sitt andraspråk (L2: tyska eller engelska). Texterna producerades i skrivloggningsprogrammet Inputlog, vilket möjliggör en detaljerad dokumentation av skrivprocessen. Deltagarna skrev texter inom samma genre på tre språk: sitt förstaspråk (L1), sitt andraspråk (L2) samt svenska (L3). Materialet analyserades kvantitativt och möjliggör jämförelser både mellan språk och inom samma skribent.A

nalysen fokuserar på tre aspekter av meningsbyggnad: meningslängd, olika sats- och meningstyper samt strukturer i nominalfraser. Studien syftar till att besvara följande forskningsfrågor:

1. I vilken utsträckning skiljer sig meningsbyggnaden i texter skrivna av samma skribenter på L1, L2 och L3?
2. Tenderar skribenterna att använda liknande syntaktiska mönster oberoende av vilket språk de skriver på, eller anpassar avancerade inlärare sina satsstrukturer till det språk på vilket texten produceras?

Genom att analysera både interindividuell och intraindividuell variation belyser studien samspelet mellan individuella skrivmönster och språkspecifika syntaktiska normer i avancerat flerspråkigt skrivande. Resultaten diskuteras i relation till forskning om flerspråkighet och tredjespråksinlärning, med särskilt fokus på språköverföring och utvecklingen av avancerad skriftlig kompetens i svenska som främmande språk.

Svensklärares attityder till språkriktighetsfrågor i undervisningen 1975–2026

Lind Palicki, Lena; Karlsson, Susanna

Studien undersöker hur lärare i svenska har uppfattat och formulerat normrelaterade utmaningar i undervisningen. I tre likvärdiga enkäter från 1975, 2015 och 2026 analyserar vi vilka språkriktighetsfrågor som lärare uppfattar som besvärliga i undervisningen. I samtliga undersökningar intar relationen mellan talat och skrivet språk en central position, men de konkreta normkonflikter som lärarna uppmärksammar varierar tydligt över tid.I 1976 års enkät dominerar oro för talspråksnära former i skrift, såsom reducerade stavningar och former som någon ? nån och skall ? ska. I enkäten från 2015 framträder istället svårigheter kopplade till behärskningen av böjningen av pronomenet de/dem/dom som den absolut besvärligaste språkriktighetsfrågan i undervisningen. Under 2026 har en ny enkät genomförts. Enkäten utgår från samma centrala frågor som användes i de tidigare undersökningarna för att säkerställa full jämförbarhet över tid, samtidigt som nya frågor har lagts till. Ett särskilt intresse riktas mot huruvida etablerade kategorier av normproblem omförhandlas när gränserna mellan olika typer av skriftlighet blir alltmer rörliga.

Kvantitativa resultat från samtliga tre enkätomgångar jämförs för att identifiera långsiktiga förändringsmönster, medan kvalitativa fritextsvar används för att belysa hur lärarna själva motiverar och kontextualiserar sina uppfattningar. Genom att integrera material från 1975, 2015 och 2026 erbjuder studien ett longitudinellt perspektiv på hur språkliga normer uppfattas som stabila eller föränderliga, och hur vissa normkonflikter rör sig från periferin till centrum – eller försvinner ur lärarnas medvetande. Resultaten bidrar till forskning om normutveckling, språkvård och språkdidaktik samt ger empiriskt underlag för beskrivningar av hur svenskans normsystem förhandlas i ett språkligt landskap präglat av rörelse.

Spetsställda objekt i barns tidiga språkutveckling

Lindahl, Filippa

Spetsställda objekt, som ”den” i ”Den vill jag ha” och “det” i ”Det gör jag”, är vanliga i vuxnas svenska (Jörgenssen 1976, Lindahl & Engdahl 2022). Spetsställningen är pragmatiskt motiverad – objektet fungerar vanligtvis som satstopik, samtidigt som det knyter an till kontexten i en topik- eller remakedja (Lindahl & Engdahl 2022). Av tidigare forskning framgår att barn börjar producera spetsställda objekt redan mycket tidigt, innan tre års ålder (Santelmann 1995, Waldmann 2008). Detta har främst studerats ur ett syntaktiskt perspektiv, som en ledtråd till utvecklingen av V2-ordföljd, och mer ingående studier av den pragmatiska funktionen hos spetsställda objekt i barns tidiga språkutveckling saknas. I detta föredrag analyseras data från Lund-korpusen (Strömqvist 1999), som visar att barnen tidigt ofta spetsställer pronominella objekt med deiktisk syftning, med en klar övervikt av pronomenet ”den” jämfört med vuxna. ”Det” med syftning på verbfras eller sats förekommer också, men är ovanligare i de tidigaste transkriptionerna. I ett senare stadie, runt treårsåldern, blir spetsställning av sats- och VP-anaforer vanligare.

Referenser

Jörgenssen, N. 1976. *Meningsbyggnaden i talad svenska*. Studentlitteratur.

Lindahl, F. & Engdahl, E. 2022. *The pragmatics and syntax of pronoun preposing*. A study of spoken Swedish. Journal of Comparative Germanic Linguistics, 25, p. 169–219.

Waldmann, C. 2008. *Input och output: ordföljd i svenska barns huvudsatser och bisatser*. Doktorsavhandling. Lunds universitet.

Santelmann, L. M. 1995. *The acquisition of verb second grammar in child Swedish: Continuity of universal grammar in wh-questions, topicalization andverb raising.* Doktorsavhandling. Cornell University.

Strömqvist, S., Richthoff, U. & Andersson, A. B. (1993). *Strömqvist’s and Richthoff’s corpora: A guide to longitudinal data from four Swedish children*. Gothenburg Papers in Theoretical Linguistics, 66.

Var hamnar objekten? – En produktionsstudie av objektsplacering i barnspråk

Lindahl, Filippa; Andréasson, Maia; Sigurjónsdóttir, Sigríður

Pronominellt objektsskifte, där ett lätt objekt placeras till vänster om ett satsadverbial, som ”den” i (1), förekommer i alla de nordiska språken. (1) Anna letade efter bollen, men hon såg den inte.

Objektsskifte utvecklas anmärkningsvärt sent, runt sjuårsåldern, i norska (Anderssen et al. 2012), men betydligt tidigare, runt treårsåldern, i isländska (Lindahl & Sigurjónsdóttir 2021).

Utifrån longitudinella korpusdata från fem svenska barn (Lindahl et al. u.g., se också Josefsson 1996) verkar utvecklingen i svenska vara senare än i isländska, men hur sen är oklart eftersom korpusarna slutar i 3–4-årsåldern, innan något av barnen tillägnat sig objektsskifte. Vi presenterar tidiga resultat från en eliciterad produktionsstudie med barn 3–5 år. Resultaten tyder på att svensktalande barns utveckling liknar de norsktalande barnens. Barnen producerade inga eller mycket få skiftade objekt, och vi ser ingen tydlig utveckling mellan yngre och äldre barn. I stället för att skifta objekten lämnar barnen dem ofta in situ, men de tillgriper också andra strategier, såsom att helt utelämna objektet eller ersätta pronomenet med ett substantiv. Vi diskuterar detta i termer av undvikandestrategier (jfr. Josefsson 1996, Andersson et al. 2010).

Referenser

Anderssen, M., Bentzen, K. & Rodina, Y. 2012. *Topicality and Complexity in the Acquisition of Norwegian Object Shift*. Language Acquisition 19(1).

Anderssen, M., Bentzen, K. Rodina, Y. & Westergaard, M. 2010. The acquisition of apparent optionality: *Word order in subject and object shift constructions in Norwegian.* Variation in the Input. Springer

Josefsson, G. 1996. *The acquisition of object shift in Swedish child language*. Children’s Language 9. Erlbaum.

Lindahl, F., Andréasson, M. Sigurjónsdóttir, S. & Tómasdóttir, ÁB. u.g. *Objektsrealisering i svenskt barnspråk – En korpusstudie*.

Lindahl, F. & Sigurjónsdóttir, S. 2021. *The Development of Object Shift in Icelandic Child Language.* Proceedings of BUCLD 45. Cascadilla Press.

75 år av kris och beredskap – en diskurshistorisk studie av krisberedskap i svensk riksdagspolitik

Lindberg, Simon

Sällan har svensk krisberedskap fått så mycket uppmärksamhet som den får nu. Covid-19 pandemin, kriget i Ukraina och klimatrelaterade kriser har gjort att krisberedskap stått i centrum i samhället (Stark et al., 2024). Kriser är sociala fenomen – de skapas först när vi benämner dem som kriser. Vad som konstituerar en kris, liksom huruvida en kris kräver beredskap, formas bland annat genom vårt språk. I mitt pågående avhandlingsprojekt undersöker jag diskurser om kris och beredskap i Sverige under perioden 1950–2025. Fokus för detta föredrag är avhandlingens första av tre delstudier. Delstudien utgår från det diskurshistoriska programmet baserat på Reisigl & Wodak (2016) och syftar till att belysa hur diskurser om kris och beredskap har formats i den svenska parlamentariska debatten 1950–2025 samt den diskursiva konstruktionen av kriser. Till grund för analysen ligger Riksdagssök – ett verktyg utvecklat inom forskningsmiljön OPaL vid Örebro universitet som möjliggör avancerade sökningar i riksdagens öppna data. Med utgångspunkt i korpusassisterad diskursanalys (Gillings et al., 2023) analyserar jag protokoll med riksdagsledamöternas transkriberade anföranden från kammaren. I föredraget presenterar jag data från delstudien och diskuterar preliminära resultat mot bakgrund av hur kriser och beredskap språkligt konstruerats i olika sociohistoriska kontexter samt hur detta påverkar samhälleliga prioriteringar inom krisberedskap.

Referenser

Gillings, M., Mautner, G., & Baker, P., (2023). *Corpus-assisted discourse studies.* Cambridge: Cambridge University Press.

Stark, E., Osvalder, A. L. & Borell, J. (2024). *Civil beredskap, krisberedskap och resursfördelning.* Chalmers tekniska högskola.

Reisigl, M. & Wodak, R. (2016). *The discourse-historical approach (DHA)*. I: Wodak, R. & Meyer, M. (red.) Methods of Critical Discourse Studies. 3rd ed. Los Angeles, London, New Dehli, Singapore, Washington DC: SAGE. S. 23–61.

La, lagg och läggde – hur frekventa är de i barnspråk egentligen?

Lindgren, Josefin; Landh, Therese

Preteritumformen lagg tas ofta upp som ett ‘roligt’ barnspråksfel, som alternativ till standardformen la. I Wixe (2017) uppmärksammas formerna lagg och läggde av lärare i åk F–3, men studier som undersöker hur vanligt förekommande de olika formerna är saknas. Både läggde och lagg kan betraktas som s.k. övergeneraliseringsfel, där språkbrukaren använder ett regelbundet mönster när de inte tillägnat sig standardformen. Formerna skiljer sig dock åt med hänsyn till vilket mönster som övergeneraliseras: läggde har svag böjning med dentalsuffix, medan lagg bygger på ett existerande starkt mönster med vokalväxling (ex. svälta–svalt). Att la, som är en oregelbunden form, skulle drabbas av övergeneraliseringsfel är inte konstigt i sig; däremot är det intressant om ett starkt mönster utgör källan för övergeneraliseringsfelet, särskilt då det starka vokalväxlingsmönstret ä–a har försvagats historiskt (Wessén, 1965). Vi förväntar oss således svaga läggde, men inte starka lagg. De olika formernas frekvens är okänd, och i föreliggande studie undersöker vi därför olika preteritumformer av verbet lägga i två material, dels experimentella data från ca. 100 barn i åldern 6–11 år som producerade dåtidsformer av verbet lägga, dels skriftliga berättelser från 196 barn i åldern 8–9 år.

Preliminära resultat indikerar att i experimentella data är läggde den vanligaste formen för 6-åringar, medan standardformen la är vanligast för 10-åringar. Lagg förekommer relativt frekvent i alla åldersgrupper. De skriftliga berättelserna innehåller däremot nästintill uteslutande la. Yngre barn verkar alltså i högre utsträckning övergeneralisera svag böjning medan stark böjning är lika vanlig som svag hos äldre barn. De äldsta barnen har tillägnat sig standardformen, i såväl skrift som i en experimentell kontext.

Referenser

Wessén, E., 1965. *Svensk Språkhistoria: 1. Ljud och ordböjningslära*.

Wixe, A., 2017. *”Va´ saru, saru?” En kvalitativ undersökning om lärares attityder till talspråket* [Kandidat].

Hur påverkar ålder, modalitet, modellberättelse och fundamentslängd barns användning av fundamentsdubblering med så?

Lindgren, Josefin

Fundamentet, den syntaktiska förstapositionen i svenskan, är viktigt för att skapa textuell kongruens. Språkbrukaren påverkar textens struktur genom valet av satsled i fundamentet. En speciell fundamentskonstruktion är fundamentsdubblering med *så* (Advl-så-V-Subj), där *så* fungerar som en avdelare mellan fundamentet och resten av satsen. Konstruktionen är vanlig i vuxnas informella tal (Bohnacker & Lindgren 2014). Den förekommer i lägre utsträckning hos barn, men modalitet och fundamentslängd påverkar användningen (Lindgren m.fl. 2024); den är vanligare i tal än i skrift och med långa fundament. Tidigare studier har dock inte undersökt jämförbara muntliga och skriftliga material och data från modaliteterna samlades in från olika barn. Frågan om åldersutveckling för konstruktionen saknar fortfarande ett tydligt svar. I föreliggande studie jämförs därför muntliga och skriftliga berättelser som samlats in med samma berättelseuppgift från samma 8-åringar (N=36). 8-åringarnas muntliga berättelser jämförs med berättelser från 6-åringar (N=38) för att undersöka åldersskillnader vidare. Dessutom analyseras effekten av fundamentslängd samt av att barnen fått lyssna på en modellberättelse som inte innehåller fundamentsdubblering för att ytterligare bidra till forskningen om vilka faktorer som påverkar användningen av konstruktionen.

Referenser

Bohnacker, U. & Lindgren, J. (2014). *Fundament, formellt subjekt och frekvens: Ordföljdsmönster i svenska, nederländska och hos vuxna inlärare av svenska*. Språk och Stil, 24, 33–71.

Lindgren, J., Bendegard, S., & Palmér, A. (2024). *Fundamentsdubblering med så hos 9-åringar: Effekter av modalitet, genre och fundamentslängd*. I D. Jansson m.fl. (Red.), Svenskans beskrivning 38: Förhandlingar vid trettioåttonde sammankomsten. Örebro 4–6 maj 2022, Del I (s. 48–65). Örebro universitet.

’Hen’ i inlärartexter – betydelse och bruk i jämförelse med förstaspråkssvenska

Lindström, Tiedemann, Therese

’Hen’ var del av en mediadebatt 2012 (t.ex. Wojahn 2024) och togs in i SAOL 2015. Redan 2012 använde andraspråksskribenter hen i texter som finns i SweLL-pilotkorpusen (Lindström Tiedemann & Södergård 2026). Tidigare forskning har visat att hen används i flera olika betydelser i svenska som förstaspråk (Ledin & Lyngfelt 2013), samt att hen-användningen ökar i sverigesvenska texter (Adesam m.fl. 2024). Ingen djupare analys av inlärares bruk av hen har dock ännu presenterats.

Lindström Tiedemann & Södergård (2026) har visat att pseudonymisering till hen tyvärr skulle dölja huruvida inläraren lärt sig skillnaden mellan hen, han, hon, samt även om hen lärt sig skillnaden mellan subjekts- och objektsformerna, och om hen vet att det aktiva objektet blir subjekt i passiva satser. I den här studien undersöker jag hur hen används bland inlärare med olika förstaspråk med hjälp av SweLL-korpusarna och Digisvenska-korpusen. Jag visar bl.a. att hen ofta kombineras med generiskt pronomen ’man’ i det finländska studentprovet i medellång svenska. Dessutom förekommer det med korrelat som är djur, men också med ord som kompis, kund. Andraspråksbruket jämförs mellan inlärare med olika förstaspråk, men också med förstaspråksbruket.

Referenser

Adesam, Y., Berdicevskis, A. & Coussé, E. 2024. *Språkförändring på bar gärning. En mikrodiakron korpusstudie av pågående förändringar i stavning, lexikon och grammatik*. I: Svenskans beskrivning 38, Örebro universitet

Ledin, P., & Lyngfelt, B. (2013). *Olika hen-syn: Om bruket av hen i bloggar, tidningstext och studentuppsatser*. Språk och stil, 23(1), 141–174.

Lindström Tiedemann, T. & Södergård, L. 2026. *”Hen är en bra kille” Pronomen i pseudonymisering av forskningsdata*. Svenskan i Finland, 13 mars 2026, Tammerfors.

Wojahn, D. 2024. *Ten years with hen. Attitudes towards the Swedish gender-neutral pronoun hen in public online comments and official*. Public Attitudes Towards Gender-Inclusive Language: A Multilingual Perspective, 31, 363–390.

Blockerad dialog framför en oljetankbil: Omdirigering av svarbarhet i polis–aktivist-interaktion

Magnusson, Simon; Stevanovic, Melisa; Ahopelto, Teija

Blockader inom klimataktivistisk civil olydnad tenderar att förstås i termer av kroppsligt intagande av offentliga ytor. I denna artikel fokuserar vi istället på hur strategiska störningar också upprätthålls genom organiseringen av frågor och svar i polis–aktivist-interaktion. Med utgångspunkt i ett korpus bestående av videoinspelningar från klimatprotester i Sverige och Finland analyserar vi interaktion mellan poliser och aktivister. I denna studie fokuserar vi på aktivisternas poliskontakt som är den utsedda poliskontakten under en blockad av en oljetankbil vid infarten till ett oljeraffinaderi. Utifrån samtalsanalytisk forskning samt *disruption theory* undersöker vi hur frågbarhet och svarbarhet bidrar till att upprätthålla en blockad.

Analysen visar att polisens frågor – utformade att inhämta information och verkställa krav – rutinmässigt behandlas som något som vidareförmedlas, kollektivt konsulteras och återges i omformulerad form. Poliskontakten gör anspråk på bristande epistemisk tillgång gällande till synes självklara förhållanden, insisterar på proceduriell rigiditet genom att framträda som en kanal för information och återvänder med kollektivt auktoriserade (icke-)svar. Snarare än att verka för sekventiell progression fördröjer poliskontakten polisens framåtskridande genom att omdirigera projicerade nästa handlingar genom att distribuera svarbarhet och ansvar. Detta samtidigt som en samarbetande hållning gentemot polisen upprätthålls.

Resultaten visar att platsen ockuperas genom en deontisk expansionspraktik som interaktionellt omorganiserar svarbarhet. Genom att belysa denna praktik av vidareförmedlingsloopar bidrar studien till forskning om hur frågbarhet och svarbarhet kan fungera som teknologier som omformar projicerade förpliktelser som politiskt verktyg. Genom att förena samtalsanalytisk forskning och *disruption theory* bidrar studien till att belysa hur meningsskapande behöver angripas som något temporalt och situationellt flerskiktat.

Textbindning i läromedel för åk 7–9 i Lgr11 och Lgr22

Malmberg, Anja

När den nya läroplanen för grundskolan infördes hösten 2022 hade grammatikmålet i åk 7–9 fått ny utformning. Det mest radikala tillägget är ”olika typer av textbindning”. Detta är första och enda gången som textbindning explicit skrivs fram i en kursplan. Trots det finns textbindning ofta nämnt även i läromedel utformade för Lgr11. Textbindning undervisas i de flesta textkurser runt om i landet, men har egentligen aldrig anpassats till undervisning i grundskola och gymnasium. Sedan Källgrens (1979) avhandling har Nyström (2001) skrivit ett läromedel för universitetet om textbindning. Senaste bidraget är Nordenfors (2017) som i sin bok om elevtexter har ett kapitel om textbindning. Nordenfors bidrag är kanske det enda som försöker anpassa kunskapsområdet till skolan och lärares arbete. Han är dock mer intresserad av hur lärare kan använda textbindningsanalys för bedömning, än hur det kan läras ut till elever. Till textbindning räknas referensbindning, konnektivbindning och tematisk bindning. I åk 4–6 finns en formulering om ”sambandsord” som kan tolkas som konnektivbindning. I åk 7–9 ska enligt Lgr22 även de övriga textbindningsperspektiven tas in i undervisningen. I den här studien jämför jag vad som skrivs om textbindning i läromedel utformade för Lgr11, där kunskapsområdet inte skrivs fram i läroplanen, och Lgr22. Fokus kommer att ligga på vad som skrivs fram och hur det skrivs fram i läromedlen. Centrala frågor för studien är:

- Vilka av textbindningens områden tar läromedlen upp?
- Övas kunskapen och i så fall hur?
- Hur motiveras kunskapen i böcker för Lgr11 respektive böcker för Lgr22?

Referenser

Källgren, Gunnel (1979). *Innehåll i text. En genomgång av faktorer av betydelse för texters innehåll, uppbyggnad och sammanhang*. Lund, Studentlitteratur.

Nordenfors, Mikael (2017). *Elevernas texter: redskap för textanalys, textsamtal och bedömning. Lund, Studentlitteratur*.

Nyström, Catharina (2001). *Hur hänger det ihop? En bok om textbindning*. Uppsala, Hallgren & Fallgren.

Minfru: Frida Stéenhoffs språkreform mellan tilltalsdebatt och sexualpolitik

Milles, Karin

Frida Stéenhoffs reformförslag Minfru. Fru eller fröken (1910) är ett tidigt exempel på feministisk språkaktivism. Hon föreslog att tilltalen fröken och fru skulle ersättas med det nybildade minfru. Reformen skulle bidra i kampen mot den stigmatisering som drabbade ogifta mödrar. I en tid då kvinnorörelsen främst prioriterade rösträtt och sociala reformer, och språk ännu inte var ett etablerat feministiskt konfliktfält, gick Stéenhoff mot strömmen. Samtidigt anslöt hon till samtida debatter om tilltal och titelbruk.

Studien analyserar artikeln Fru eller fröken? (1905), broschyren Minfru. Fru eller fröken (1910) och de samtida reaktionerna på förslaget. Texterna sätts i relation till parallella pressdebatter om tilltal och titelbruk, kartlagda genom sökningar i digitala tidningsarkiv.

Studien bidrar till beskrivningen av svensk feministisk språkaktivism genom att placera Stéenhoffs reform i ett längre förlopp – från tidigt 1900-tal till det sena 1900- och 2000-talets intensifierade språkliga debatter (se Lind Palicki & Milles 2015; Milles 2017, 2024; Wojahn 2015).

Referenser

Lind Palicki, Lena. & Milles, Karin, 2015. *Feministisk språkplanering under den andra vågens kvinnorörelse: Exemplen Grupp 8 och den offentliga språkvården*. I: Magnusson, J., Milles, K. & Nikolaidou, Z. (red.) Könskonstruktioner och språkförändringar. Rapport från den åttonde nordiska konferensen om språk och kön. Stockholm: Södertörns högskola, s. 145–166.

Milles, Karin, 2017. *Från maninnor till cyborger: Hur feminister har skaffat sig språklig makt.* Humanetten, 38, s. 26–39.

Milles, Karin, 2024. *Feminism and linguistics. I: Reference Module in Social Sciences.* Elsevier.

Stéenhoff, Frida, 1905. *Fru eller fröken.* Brand.

Stéenhoff, Frida, 1910. *Minfru. Fru eller fröken*. Stockholm: Björck och Börjesson.

Wojahn, Daniel, 2015. *Språkaktivism: Diskussioner om feministiska språkförändringar i Sverige från 1960-talet till 2010-talet*. Uppsala: Institutionen för nordiska språk, Uppsala universitet.

Internationella sjuksköterskor i rörelse – ordförståelse vid läsande på ett andraspråk inom kompletterande sjuksköterskeutbildning

Nelson, Marie; Larsson, Lina

Studenter inom kompletterande utbildning, med examen från länder utanför EU och som studerar på ett andraspråk, möter en mängd nya ord i samband med universitetsstudier och praktik. Studenterna behöver utveckla både ett akademiskt och ett professionellt språk. Studiens huvudsyfte är att undersöka vilka ord och uttryck sjuksköterskestudenterna reagerar på, och identifierar som svårtillgängliga, i utbildningsanknutna texter samt hur ord av detta slag hanteras vid textläsning individuellt och i grupp. Teoretiskt utgår studien ifrån akademisk litteracitet, med fokus på aktiviteter som akademiskt läsande och skrivande samt hur dessa utgör grunden för lärande inom högre utbildning (Lea & Street, 1998). Inom studien aktualiseras även professionsinriktat språk med särskilt fokus på ord och ordförståelse (Ward, 2009).

Studien är longitudinell och forskarna har följt en grupp studenter vid fyra tillfällen under tre terminer genom inledande individuella intervjuer och grupparbete i läsworkshoppar. Under workshopparna har olika material samlats in: ordlistor över svåra ord, textunderlag med studentanteckningar, reflekterande studenttexter, enkäter, läsförståelseuppgifter och ljudinspelade gruppdiskussioner. Preliminära resultat visar att tal om text och ord i form av gruppsamtal eller egen reflektion beskrivs som gynnsamt för uppbyggnaden av ett adekvat ordförråd och därmed för den övergripande förståelsen av professionsanknuten text. Explicita textsamtal i ett pedagogiskt sammanhang, där ordförståelse särskilt betonas, visar sig ha en positiv inverkan på studenternas upplevda förståelse i rörelsen mellan olika språkvärldar: den akademiska, den professionella och även den vardagliga.

Referenser

Lea, M.R., & Street, B.V. (1998). *Student writing in higher education: an academic literacies approach*. Studies in Higher Education, 23:2, 157–172.

Ward, J. (2009). *EAP reading and lexis for Thai engineering undergraduates*. Journal of English for Academic Purposes, 8, 294–301.

Translanguaging i SFI för vuxna ukrainska inlärare: en jämförande fallstudie

Nertyk, Anja

Denna studie presenterar en jämförande analys av två SFI-grupper bestående huvudsakligen av ukrainska inlärare i åldern 35–75 år. Grupperna undervisades inom samma institutionella kontext men uppvisade tydligt skilda resultat: den ena gruppen avslutade SFI inom ett år, medan den andra efter tre år ännu inte nått motsvarande nivå.

Syftet är att undersöka varför *translanguaging*, som ofta beskrivs som en effektiv resurs i flerspråkiga klassrum på grund- och gymnasienivå, inte ger samma genomslag i vuxenutbildning på nybörjarnivå.

Studien problematiserar antagandet att språkliga resurser automatiskt kan aktiveras genom parallell användning av flera språk när målspråkskompetensen är begränsad.

Materialet bygger på klassrumsobservationer, longitudinell uppföljning samt två kontrasterande fallstudier. Analysen visar att flera parametrar påverkar utfallet: ålder och kognitiv profil, utbildningsbakgrund, affektiva faktorer samt relationen mellan skriftlig och muntlig orientering. Hög metakognitiv medvetenhet och stark analytisk förmåga kan i vissa fall hämma muntlig produktion genom perfektionism och rädsla för fel. Samtidigt utvecklar vissa inlärare med svagare skolbakgrund en mer funktionell muntlig kompetens genom intensiv social språkanvändning.

Resultaten tyder på att *translanguaging* i SFI inte bör avfärdas, men att metoden kräver didaktisk anpassning när språklig bas saknas. Studien bidrar med ett nyanserat perspektiv på språklig begåvning och visar att progression i vuxen andraspråksinlärning formas av ett komplext samspel mellan kognitiva, affektiva och sociokulturella faktorer.

”Då vill man ändå ha den här lilla vägen ut”: Intressekonflikter och genreförändring i beslutsunderlag i kommunal förvaltning

Nord, Andreas; Helgesson, Karin; Sandberg, Malin

I svenska lokalpolitiska församlingar som nämnder och kommunstyrelser är tjänsteskrivelsen den kanske viktigaste genren. Texterna skrivs av opolitiska tjänstepersoner och syftar till att ge förtroendevalda politiker underlag för beslutsfattande (Helgesson & Nord 2022). En tidigare studie (Helgesson & Nord under utg.) har visat att i särskilt känsliga ärenden betonar tjänstepersonerna även andra, mer implicita funktioner. Bland annat rör det sig om att klargöra för beslutsfattare vilka beslut som skulle vara olagliga och att tydliggöra negativa konsekvenser av beslut. I sådana ärenden blir genren också en möjlighet för tjänstepersonerna att dokumentera sin hållning för att ha ”ryggen fri”.

I detta föredrag undersöker vi genren som den tar sig uttryck i en mindre svensk kommun, där flera av genrens funktioner har ställts på sin spets på grund av en omfattande politisk instabilitet. Med avstamp i retorisk genreteori (Miller, 1984) visar vi hur den förändrade situationen i denna kommun tar sig uttryck i förändringar i genren, till exempel att mallen för tjänsteskrivelser har utvidgats med avsnitt som explicit ska fylla funktioner som annars är mer implicita. Vi kombinerar analyser av tjänsteskrivelser från den aktuella kommunen och data från intervjuer med förtroendevalda och tjänstepersoner som resonerar om dessa förändringar.

Referenser

Helgesson, K. & Nord, A. 2022. *Det kommunala tjänsteutlåtandet: Funktion och form hos en central typ av text i kommunal politisk förvaltning*. I S. Ericsson m.fl. (red.), Språklig mångfald: Rapport från ASLA-symposiet i Göteborg, 23–24 april 2020 (s. 69–89). ASLA.

Helgesson, K. & Nord, A. under utg. *Providing the information required for well-informed decisions: A central genre in Swedish local administration*. I G.B. Skar m.fl. (red.), Writing Research Across Borders: From early literacy learning to writing in professional life. WAC Clearinghouse.

Miller, C.R. 1984. *Genre as social action*. Quarterly Journal of Speech, 70, 151–167.

Lugnet på landet och stressen i stan: affektivt platsskapande i landsbygdskommuners marknadsföring

Nordin, Amanda

I många av Sveriges landsbygdskommuner har befolkningen under lång tid minskat, och kommunerna marknadsför sig därför i syfte att attrahera nya invånare. Både positiva och negativa bilder av en plats formar föreställningar om platsen. Syftet med denna studie är att synliggöra hur diskurser om landsbygder tar sig uttryck i material som marknadsför landsbygdskommuner som åtråvärda platser att bo och leva i, och diskutera hur dessa förhåller sig till territoriella maktrelationer och identitet kopplat till plats.

Känslors betydelse i platsskapande har länge intresserat kulturgeografer, men är mindre utforskat inom språkvetenskap. I den här studien kombinerar jag synen på platser som relationella och ständigt återskapade genom interaktion (Massey 2005) och affekt som social praktik (Wetherell 2012) med ett socialsemiotiskt fokus på språkets betydelsepotentialer i sin specifika kontext (Kress & van Leeuwen 2021).

I presentationen visar jag hur affekt framträder i tio landsbygdskommuners multimodala platsmarknadsföring. Genom analys av positioneringar och affordanser (Westberg 2021) belyser jag språkliga och visuella resursers roll i affektivt platsskapande. Jag presenterar resultat som visar hur tid framträder som det huvudsakliga åtråvärda objektet i marknadsföringen. Jag diskuterar vem som representeras som den förväntade landsbygdsbon och hur detta påverkar föreställningar om platsen. Urbana och rurala platser och människor positioneras som vitt skilda. En positiv bild av LANDSBYGDEN skapas delvis genom kontrastering mot STADENS tillskrivna negativa känslor som stress och skam, bland annat kopplat till ideal som att vara en bra förälder och en hälsosam friluftsmänniska.

Referenser

Kress, G. & van Leeuwen, T. (2021). *Reading images: the grammar of visual design*. 3rd ed. Routledge.

Massey, D. (2005). *For Space*. Sage. Umeå universitet.

Westberg, G. (2021). *Affect as multimodal practice. Multimodality and Society 1(1)*. Sage.

Wetherell, M. (2012). *Affect and Emotion*. Sage.

Från kris till det nya ”normala” – vad hände med Covid-19-landskapen i Stockholm och Helsingfors?

Nordman, Liselott

Då Covid-19 bröt ut 2020 gav det upphov till nya former av skyltning i språkliga landskap. Globalt uppstod ett tematiskt sammanhållet Covid-19-landskap bestående av såväl officiella som inofficiella skyltar med instruktioner om hur man bör agera och vad man bör undvika. Forskningen om denna skyltning har uppmärksammat dess akuta karaktär och regulativa drag men också kreativitet. Men vad har hänt i de språkliga landskapen efter pandemin? Som en uppföljning av våra tidigare studier av Covid-19-landskapen i Helsingfors och Stockholm (Nordman & Syrjälä 2024) undersöker vi tre frågor:

- Finns det idag kvar spår av de många skyltar och klistermärken kopplade till Covid-19?
- Vad har ersatt dem?
- Har andra aktuella kriser blivit synliga istället?

I vår studie återvänder vi till de språkliga landskapen genom att återskapa ett urval skyltar motsvarande materialet för våra tidigare studier (ca 200 skyltar från vardagliga miljöer under pandemin 2020–2021). Analysen tar teoretiskt avstamp i begrepp som legitimering (van Leeuwen 2007) och emplacement (Scollon & Scollon 2003). Resultaten visar att de språkliga landskapen har återgått till ”det normala”. Merparten av de pandemirelaterade skyltarna har försvunnit. Detta framhäver Covid-19-landskapens särskilda karaktär: budskapen var relevanta en viss tid i en viss situation. Kommunikation om andra kriser – såsom klimatkrisen eller krig i våra närområden – tar däremot inte plats i vårt nya material utan återfinns främst i andra kommunikationskanaler.

Referenser

Nordman, L. & Syrjälä, V. (2024). *Rules and Recommendations on Unofficial Signs – COVID-19 Singscapes in Helsinki and Stockholm*. I: S. Henricson m.fl. (red.), Sociolinguistic Variation in Urban Linguistic Landscapes. Helsinki: SKS, 137–157.

Scollon, R. & Scollon, S.W. (2003). *Discourses in Place. Language in the Material World*. London: Routledge. van Leeuwen, T. (2007). Legitimation in discourse and communication. Discourse & Communication 1, 91–112.

Svenskstudier i rörelse

Nyholm, Sara

Hur tar sig svenskstudiernas rörelse mellan prioritering och marginalisering uttryck i dagens högskolor i Finland? Vilka strukturella villkor påverkar denna rörelse, och hur kan den förstås i relation till studenters motivation att utveckla sina språkfärdigheter?

Denna presentation bygger på en nationell enkätundersökning bland Finlands universitet och yrkeshögskolor, där personal har besvarat frågor om frivilliga fortsättningskurser i svenska för finskspråkiga studerande. Syftet är att belysa de strukturella villkor som påverkar språkstudiernas rörelse mellan prioritering och marginalisering i högre utbildning, samt att diskutera hur denna position kan relateras till studenters motivation.

Resultaten visar att språkets position är långt ifrån statisk. Vid vissa högskolor erbjuds ett brett och kontinuerligt kursutbud, medan motsvarande möjligheter vid andra är begränsade eller saknas helt. Språkstudier rör sig därmed mellan stabilitet och tillbakagång, beroende på resurser, schemaläggning, examensstrukturer och institutionella strategier. Samtidigt påverkar dessa ramar studenters upplevelse av språkets relevans och möjligheter.

Mot bakgrund av forskning om andraspråksinlärning och motivation kan motivation förstås som en dynamisk process i spänningsfältet mellan individens framtidsvisioner och institutionella strukturer. Studenters framtidsorienterade språkjag formas inte enbart av personliga ambitioner utan också av de strukturer som möjliggör eller begränsar fortsatt språkutveckling. När utrymmet för frivilliga språkstudier minskar påverkas därmed inte bara kursutbudet, utan även språkets rörelse mellan utbildning och arbetsliv.

Frågan är därför inte bara hur språkstudier organiseras, utan vilken riktning utvecklingen tar och vad det betyder för studenters motivation, kompetens och möjligheter till rörlighet.

Kanske inte skicka memer till mamma? Språkbruk i chattande mellan medelålders kvinnor och äldre släktingar

Palviainen, Åsa; Heiskanen, Kira

En allt större andel av den äldre befolkningen använder i dag digitala plattformar: i Finland använder 91 % av 65–74-åringarna och 67 % av 75–89-åringarna informations- och kommunikationsteknik (Statistikcentralen, 2026). Ofta används SMS eller WhatsApp för att hålla kontakt med nära och kära. Medan forskning redan har belyst hur tonåringar och familjer chattar, finns det fortfarande begränsad kunskap om äldre generationers digitala språkbruk.

I projektet Generation X, Y och Z och de digitala språkbruken (XYZdigi) undersöks generationsskillnader i finlandssvenskt digitalt språkbruk samt hur generationer förstår, anpassar sig till och upplever varandras språkbruk. I detta föredrag fokuserar vi på tre kvinnor mellan 42 och 51 år och hur de beskriver äldre kvinnliga släktingars chattande i WhatsApp. Det empiriska materialet består av semistrukturerade intervjuer och media go-along-sessioner (Jørgensen, 2016), där kvinnorna visar autentiska chattar med sina mödrar och kommenterar dem.

Informanternas framställningar visar att de äldre kvinnliga släktingarna huvudsakligen använder text och gärna skickar foton, medan emojier förekommer sparsamt, röstmeddelanden mycket sällan och memer eller GIF:ar inte alls. Språkbruket beskrivs som ”korrekt” och skriftspråksnormföljande vad gäller t.ex. fullständiga meningar och skiljetecken. Versaler, duplicerade skiljetecken och förkortningar är ovanliga. Utöver normer och bruk kommer vi även att diskutera de medelålders kvinnornas ackommodation till de äldre kvinnornas språkbruk.

Referenser

Jørgensen, K. M. (2016). *The media go-along: Researching mobilities with media at hand*. MedieKultur: Journal of Media and Communication Research, 32(60), 32–49. https://doi.org/10.7146/mediekultur.v32i60.22429

Statistikcentralen (2026). *Befolkningens användning av informations- och kommunikationsteknik efter kön och åldersgrupp, 2013-2025* [Dataset] https://pxdata.stat.fi/PxWeb/sq/97d83194-b24f-47d0-ae97-51967e08faf1

En inblick i svenska barns pragmatiska språkutveckling: åldrarna 1,5–4 år

Petersson Rosenberg, Maria

För ett barns välmående är det viktigt att språket utvecklas på ett fungerande sätt. Det finns idag stor evidens för att barns pragmatiska förmågor samspelar med deras övriga språkliga förmågor under språkutvecklingens gång (Wilson & Bishop 2022). Att mäta små barns pragmatiska kompetens kan därför förväntas ge värdefulla insikter om deras bredare språkförmåga (Pesco & O’Neill 2023). I denna studie står svenska barns pragmatiska språkutveckling i fokus, där pragmatik syftar på språkets sociala funktion. Det rör sig om en delstudie inom ett forskningsprojekt om svenska barns tidiga språkutveckling, vilket i sin tur är del av en större studie om barns hälsa. Barnens pragmatiska förmågor mäts genom en svensk version av *The Language Use Inventory*, en föräldraenkät för att utvärdera pragmatisk språkutveckling mellan åldrarna 18–47 månader (O’Neill 2009). Hittills har 325 enkäter besvarats (vid 20, 26, 32, 39, 40 mån., 173 flickor, 152 pojkar). Enkäten består till största del av svar i format ja/nej eller likertskala. Det finns även några fritextsvar om barnens första ord, intressen (ex. favoritlekar), sätt att skoja, samt vad de gillar att prata om (ex. nya ord). I denna presentation intresserar vi oss, utöver kvantitativa mått, särskilt för fritextsvaren ur ett kvalitativt perspektiv. Kanske kan de säga oss något om språket i rörelse, då flertalet utförliga studier om svenska barns språk numera har 40–50 år på nacken. Dataanalysen påbörjas i april och avses färdigställd till konferensen.

Referenser

O’Neill, D. K. (2009). *Language Use Inventory: An assessment of young children’s pragmatic language development for 18- to 47-month-old children* [Manual]. Knowledge in Development, Inc. (languageuseinventory.com).

Pesco, D., & O’Neill, D. K. (2023). *Assessing pragmatics in early childhood with the Language Use Inventory across seven languages*. Front. Psychol. 14.

Wilson, A. C., & Bishop D. V. M. (2022). *A novel online assessment of pragmatic and core language skills*. J. Child Lang 49.

Typologi av possessiva prepositionsfraser i ny- och nusvenska (1600–2000)

Piotrowska, Alicja

Svenskan har två sätt att uttrycka possessiva relationer i en nominal fras: s-genitiv (’Sveriges kung’, ’Annas son’) och possessiva prepositionsfraser (’kungen i Sverige’, ’sonen till Anna’). De possessiva prepositionsfraserna är ett frekvent alternativ till s-genitiv i dagens svenska (Piotrowska 2024) och därför förtjänar deras relativt kort historia mer forskning. Det finns inte en enda preposition som har grammatikaliserats till en possessiv preposition i svenskan. Man använder i stället en mångfald olika prepositioner som kan ange läge (i, på) eller riktning och rörelse (av, till, för, åt, från). Användningen av dessa prepositioner i kontexter som kan läsas som possessiva förändras över tid i svenskans historia.

Syftet med undersökningen är att analysera kontexter, dvs. typer av possessiva relationer (som ägande, släktskap, härkomst, osv.), där de ovannämnda prepositionerna oftast förekommer. Jag undersöker även förändringar i frekvensen av prepositionerna i givna kontexter så att en typologi av possessiva prepositionsfraser i ny- och nusvenskan kan fastställas. Prepositionerna som används i possessiva kontexter jämförs också med andra prepositioner i nominala fraser som inte kan läsas som possessiva (t.ex. ’boken på bordet’). Jag använder kollexemanalys (Gries & Stefanowitsch 2004) för att avgöra vilka prepositioner som är starkt knutna till den possessiva konstruktionen. Studien baseras på en självannoterad korpus av svensk litteratur, brev och akademiska texter skrivna mellan 1600 och 2000. Korpusen innehåller ca 200 000 ord och materialet som analyseras består av 1018 possessiva prepositionsfraser.

Referenser

Gries, Stefan & Anatol Stefanowitsch. 2004. *Extending collostructional analysis: A corpus-based perspective on “alternations”*. International Journal of Corpus Linguistics 9(1), 97–129.

Piotrowska, Alicja. 2024. *Variation in Nominal Possessive Expressions: Case Studies from Danish and Swedish.* Leiden: Brill.

Fortsättnings-på med transitiva verb

Prytz, Johanna

Verbpartikeln *på* kan, till skillnad från de flesta andra svenska verbpartiklar, uttrycka både resultat i en avgränsad aktion (1) och fortsättning i en oavgränsad aktion (2).(1) Anna skrev på kontraktet.(2) Anna sprang på.

Forskningen om verbpartiklar behandlar främst resultativa konstruktioner som (1), medan fortsättnings-på som i (2) är mindre undersökt. Det brukar beskrivas som begränsat till intransitiva verb som betecknar oavgränsade aktioner, framför allt rörelseverb som springa (Teleman et al. 1999; Toivonen 2006). I detta föredrag visar jag att fortsättnings-på inte behöver vara så verbtypsbegränsat som tidigare antagits, utan även kan förekomma med transitiva verb som normalt betecknar avgränsade aktioner (3–4).(3) …bara att öppna på för vår del… (nätforum)(4) Lås på du! (yttrat när ett cykellås krånglar)Syftet är att beskriva under vilka villkor transitiva verb och avgränsade aktioner kan kombineras med fortsättnings-på, samt hur konstruktionen påverkar aktionsart och möjligheten att realisera objekt. I (3–4) finns ett semantiskt objekt som måste kunna utläsas ur kontexten för att uttrycken ska vara godtagbara, men objektet kan inte uttryckas syntaktiskt när på används i sin fortsättningsfunktion.

Transitiva verb förekommer främst med fortsättnings-på i imperativ och infinitiv, vilket antyder att satsens pragmatiska och/eller temporala egenskaper spelar en roll för acceptabiliteten. En analys som tar exempel som (3–4) i beaktande kan därför ge en mer komplett bild av svenskans verbpartiklar och bidra till förståelsen av hur aktionsart och aspektuella egenskaper byggs upp kompositionellt i satsen.

Referenser

Teleman, Ulf, Hellberg, Staffan & Andersson, Erik. 1999. *Svenska Akademiens grammatik*.

Toivonen, Ida. 2006. *On continuative on*. Studia Linguistica 60(2): 181–219.

Nils Holgersson, språket och didaktiken 1900–1920

Rahm, Henrik

Syftet med mitt föredrag är att undersöka läroboksdiskurs 1900–1920 genom analyser av språkliga förändringar, pedagogiska strömningar och samhällsförändring i Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige och andra centrala texter. Forskningsfrågor är:

- Vilka teman finns i läroboksdiskursen?
- Vilka perspektiv på språk framträder?
- Vilken roll ges språket för språkdidaktik och didaktik i allmänhet?
- Vilken roll spelar den framväxande demokratin och rösträttsrörelsen?

Startpunkten är 1900 för att kunna följa det som skrevs av olika aktörer innan läroboken publicerades 1906–1907. Ett strategiskt urval av materialet analyseras med tematisk analys, språkvetenskaplig diskursanalys och intertextuella analyser. Selma Lagerlöfs brevväxling med Adolf Noreen om språkliga val i boken är en utgångspunkt. Nils Holgerssons underbara resa genom Sverige bidrar till språkförändring både genom att Selma Lagerlöf ansluter till stavningsreformen och att hon dessutom i dialog använder singulara verbformer för alla personer. En annan utgångspunkt är de ingående diskussionerna om innehåll, språk och pedagogik inför och under bokens tillblivelse med företrädare för uppdragsgivaren, Sveriges allmänna folkskollärareförening. En av dem var liberalen Fridtjuv Berg som blev ecklesiastikminister 1905 och genomförde stavningsreformen 1906. Både Lagerlöf och Berg var engagerade för allmän rösträtt och samhällelig förändring. I materialet ingår även Valborg Olanders lärarhandledning (1918) som även ger språkliga kommentarer. Det finns alltså flera tydliga samband mellan de pedagogiska och de språkliga strömningarna.

Begravningsplatsen som semiotiskt landskap i Göteborg och Helsingfors

Rogström, Lena; Norrby, Catrin

Begravningsplatsen som semiotiskt landskap i Göteborg och Helsingfors Begravningsplatsen kan betraktas som ett landskap med många semiotiska tecken vilka tillsammans ger en komplex bild av hur människan framställs efter sin död. Förutom gravstenens givna uppgifter om namn, födelse- och dödsår kan man genom att studera hela gravvårdens utformning se uttryck för t.ex. social ställning, religiös tillhörighet och etnicitet. Teoretiskt utgår vår studie ifrån semiotiska landskapsstudier, t.ex. Jaworski & Thurlow (2010), en utveckling av forskningsinriktningen språkliga landskap (Landry & Bouhris 1997).

Tidigare forskning om dödsannonser har visat på ökad grad av individualisering och identitetsuttryck som främst uttrycks via symboler i annonserna. Forskningen har också visat att skicket skiljer sig åt mellan svenska och finlandssvenska dagstidningar, där de finlandssvenska annonserna är mer likartat utformade och mer återhållsamma i sitt uttryck. Föreliggande studie syftar till att undersöka i vad mån individualiserande tendenser kan skönjas också på gravvårdar i de båda länderna. Studien syftar därutöver till att diskutera de tendenser till ökad intimisering och individualisering av svenskt språkbruk som forskare belagt allt sedan 1980-talet. Materialet utgörs av dokumentation från Östra kyrkogården i Göteborg och Sandudds begravningsplats i Helsingfors. Valet av dessa begravningsplatser grundas i att de är ungefär lika gamla och finns i två jämnstora städer. Båda har varit i kontinuerligt bruk sedan mitten av 1800-talet och har därmed en liknande omsättning av gravplatser. I vår presentation diskuterar vi i vad mån de tendenser som förekommer i dödsannonser och i samhället i stort återfinns också vid gravvården, samt i vilken mån man kan se likheter och skillnader mellan begravningsplatserna i de två städerna.

Användningen av orden ”realism” och ”realistisk” i tal om bildkonst

Rönnqvist, Sara

Substantivet ”realism” och adjektivet ”realistisk” kan referera till en viss verklighetsskildrande konsthistorisk strömning, men lemman av dessa ord kan även användas allmänspråkligt i betydelsen ’verklighetstrohet’. I samtal om bildkonst är användningen av dessa ord intressanta. Konstens relation till verkligheten är nämligen en pågående diskussion inom konstfältet där (post)modernistiska strömningar under 1900-talet har velat autonomisera konsten genom att göra upp med tanken om att den ska värderas utifrån sin verklighetstrohet och funktionsduglighet. Mot denna bakgrund och med hjälp av multimodal interaktionsanalys analyserar jag i min presentation de interaktionella sammanhang och sekvenser där orden ”realism” och ”realistisk” används av lekmän i gruppsamtal där deltagarna diskuterar bilder på konstverk från olika tidsperioder. Genom att sekventiellt utreda deltagarnas användning och förståelse av orden analyserar jag hurdana handlingar som yttrandena där orden förekommer utför, särskilt om de används värderande eller inte. Härmed bidrar jag till, förutom konstreceptionsforskningen, den interaktionella semantiken som velat jämka samman konversationsorganiserande fenomen med semantiska aspekter av språk, vilka kommit i skymundan inom den handlingsorienterade samtalsanalysen. Orden ”realism” och ”realistisk” verkar förekomma i olika handlingar som är kännetecknande för tal om konst, exempelvis beskrivningar och tolkningar. Adjektivet ”realistisk” används därtill ofta i värderande sekvenser, både i evaluerande påståenden och förklaringar till dessa. Adjektivet förekommer även i medgivanden som argument för verk som deltagarna inte prefererar, deras realistiska kvalitet till trots. Ett verks verklighetstrohet hanteras alltså av många deltagare som en kvalitet som många kan uppfatta och relatera till. Således utgör det ett kriterium som lätt kan accepteras, även då deltagare i övrigt inte delar smak och preferenser.

Vad stryr syntaktisk variation i årskurs 6? En kvantitativ studie av elevtexter

Sangfelt, Adrian; Ribeck Nyström, Judy

När barn och ungdomar utvecklar sitt förstaspråk går det olika fort, och barn i samma ålder kan uppvisa betydande individuella skillnader i sin språkanvändning (se t.ex. Norbury 2019). Den här studien utforskar hur elever i årskurs 6 använder två optionella syntaktiska mönster i skrift, etablerade i vuxnas skrivande: ha-bortfall i bisats och mediala adverbial (jfr. Andréasson et al. 2004; Sangfelt 2022). Vi undersöker särskilt om variationen kan kopplas till faktorer som betyg, kön och genre, med utgångspunkt i de skriftliga nationella proven i svenska och svenska som andraspråk. Resultaten visar tydliga genreskillnader i användningen av mediala adverbial, som förekommer betydligt oftare i argumenterande än i berättande texter, och högre betyg är förknippade med högre frekvenser. Elever som skriver i svenska använder dessutom fler mediala adverbial än elever som skriver i svenska som andraspråk. Könsskillnaderna är små.

Ha-bortfall i bisats är genomgående ovanligt och uppvisar svag samvariation med betyg och kön. Draget förekommer främst hos en mindre grupp skribenter. Däremot finns små men tydliga skillnader mellan ämnen, där texter i svenska tenderar att uppvisa något högre andel bortfall än texter i svenska som andraspråk, och en svag, ej säker tendens till högre andel bortfall i berättande texter än i argumenterande.

Tillsammans visar resultaten hur optionella syntaktiska mönster erbjuder utrymme för individuell variation och samtidigt påverkas av texters kommunikativa krav. När eleverna rör sig vidare mot mer avancerade skrivpraktiker och ett vuxet skriftspråk kan just sådana optionella mönster förväntas bli allt viktigare markörer för stilistisk mognad och genrekänslighet.

Referenser

Andréasson, M. et al. (2004). *Svenskans beskrivning 26*, 67–74.

Norbury, C. F. (2019). *International Handbook of Language Acquisition*, 323–340.

Sangfelt, A. (2022). *Språk och stil NF 32*, 72–103.

Skånskans revansch – från hatad till hyllad dialekt?

Skärlund, Sanna

I äldre attitydundersökningar hör skånska till de mest impopulära dialekterna (Loman 1973, Andersson 2001, Bolfek Radovani 2000). Och när allmänheten hör av sig till språkvårdare på public service är det ofta just skånska dialekter som lyssnare och tittare klagar på (t.ex. Bijvoet 2020:45). Men på senare tid verkar det som om någonting har hänt med skånskans status. Covers av kända låtar på skånska gjorde succé på sociala medier sommaren 2025, och i de attitydundersökningar som publicerats i dagstidningar de senaste åren hamnar skånska inte långt efter de eviga favoriterna göteborgska och norrländska ifråga om aspekter som trovärdighet och sexighet.

Syftet med den här presentationen är att redogöra för de skånska dialekternas rörelse från avskydda till omtyckta, liksom att diskutera vad denna statusförändring beror på. Med såväl kvantitativa som kvalitativa analyser av tidningstexter från Språkbankens Korp och Retrievers Mediearkivet visar jag bl.a. att skånska är Sveriges överlägset mest omtalade dialekt i media och konstaterar att hur skånska hanteras i svenska teve-serier beskrivs ha förändrats. Från att skånska miljöer tidigare befolkades med standardsvensktalande skådespelare upplever sig nu en del sydsvenska skådepelare plötsligt tvingas spela alla sina roller på dialekt. Bilden av skånskans nya status är dock inte entydig: skånska är fortfarande en dialekt det gärna skämtas om och parallellt med skildringar av ökad popularitet framställs de skånska dialekterna i tidningstexterna återkommande som utdöende.

Andersson, Lars-Gunnar (2001[1985]). *Fult språk: svordomar, dialekter och annat ont*. Stockholm.

Bijvoet, Ellen (2020). *Attityder till spår av andra språk i svenskan: en forskningsöversikt*. Rapporter från Språkrådet 15. Stockholm.

Bolfek Radovani, Jasmina (2000). *Attityder till svenska dialekter – en sociodialektologisk undersökning bland vuxna svenskar.* Uppsala.

Loman, Bengt (1973). *Miljö och språkförmåga*. I: Svensklärarföreningens årsskrift 1973 s. 34–60.

Närvaro i rörelse: multimodala skiften i lärares handlingar vid onlineundervisning

Stenberg, Elin

Pandemin tvingade svenska lärosäten att snabbt ställa om undervisningen till digitala former. Trots ett pågående digitalt skifte stod många universitetslärare oförberedda och upplevde utmaningar med att anpassa sin undervisning efter nya villkor (Hietanen & Svedholm-Häkkinen 2023). Synkron onlineundervisning har därefter etablerats som en varaktig del av högre utbildning och ställer fortsatta krav på lärares pedagogiska praktik. Mot denna bakgrund undersöker studien hur universitetslärare språkligt och diskursivt värderar och känslomässigt positionerar sig i relation till Zoom som undervisningsmiljö, samt hur de tillskriver dess resurser och potentialer pedagogisk betydelse.

Fokus för studien ligger på hur en upplevelse av närvaro kan designas och realiseras språkligt och multimodalt när lärare och studenter inte möts fysiskt. Denna upplevelse förstås som en central förutsättning för meningsfulla lärupplevelser (jfr. Garrison m.fl. 2000). Materialet utgörs av lärarintervjuer som analyseras med teoretiska och metodiska verktyg från appraisal-teorin (Martin & White 2005) i syfte att synliggöra lärares attityder till Zoomundervisning samt deras föreställningar om hur närvaro kan realiseras på distans. Resultaten indikerar en övervägande positiv inställning till Zoomundervisning och en strävan efter varierad, interaktiv undervisning för att främja närvaro. Samtidigt framkommer att undervisningsdesignen påverkas av lärarnas uppfattningar om teknikens affordanser.

Referenser

Hietanen, M. & Svedholm-Häkkinen, A. M. (2023). *Transition to Distance Education in 2020 – Challenges among University Faculty in Sweden*. Scandinavian Journal of Educational Research, 67(3), 433–446.

Garrison, D. R., Anderson, T., & Archer, W. (2000). *Critical Inquiry in a Text-Based Environment: Computer Conferencing in Higher Education*. The Internet and Higher Education, 2(2–3), 87–105.

Martin, J.R. & Peter R.R. White. (2005). *The language of evaluation: appraisal in English*. Palgrave Macmillan.

Svenska flerordsuttryck i en flerspråkig resurs

Stymne, Sara; Berntsson Ingelstam, Astrid; Pettersson, Eva

Projektet PARSEME omfattar annoteringsriktlinjer för annotering av flerordsuttryck, som kan användas för alla språk. För närvarande finns resurser för 33 språk, inklusive svenska. De annoterade resurserna kan användas för att träna språkteknologiska verktyg för identifiering av flerordsuttryck, och för typologiska studier av förekomsten av flerordsuttryck i olika språk. Fokus är på att annotera uttryck som är icke-kompositionella och idiomatiska. Detta kan dock vara svårt att avgöra, så därför bygger annoteringen på ett beslutsträd med regler för särdrag som korrelerar med idiomacitet, som syntaktisk eller morfologisk inflexibilitet och oregelbunden struktur. Reglerna omfattar uttryck av många typer, inkluderande idiomatiska uttryck som ”fast punkt” eller ”hålla hus”, idiomatiska partikelverb som ”höra till”, och funktionella uttryck som ”i och med”. Vi beskriver vårt arbete med annotering av svenska flerordsenheter inom PARSEME, och de resurser vi byggt upp, där den senaste omfattar 4904 annoteringar (Stymne et al. 2026). Vi ger en översikt av de typer av flerordsuttryck som omfattas av vår resurs, och hur vanliga de är. Vi kommer även att diskutera utmaningar för svenska i en flerspråkig resurs, som hanteringen av sammansättningar när vi vill ha parallella annoteringar mellan språk. Detta blir exempelvis aktuellt för sammansättningar som ”bergskedja” som på svenska skrivs som ett ord men där motsvarigheten ”mountain range” annoteras på ett språk som engelska, där den utgörs av två ord. I en parallell resurs vill vi att annoteringarna ska vara så parallella som möjligt. Vi gör även en jämförelse mellan förekomsten av flerordsuttryck i svenska och andra germanska språk inom PARSEME.

Referenser

S. Stymne, A. Berntsson Ingelstam och E. Pettersson. (2026). *Swedish Multiword Expression Corpora in PARSEME*. I Proceedings of the 22nd Workshop on Multiword Expressions. Rabat, Morocco.

Faluröda hus och snygga tjejer: hur svenskhet förhandlas på TikTok

Suomalainen, Piia

Denna presentation diskuterar hur TikTok som semiotisk teknologi (Poulsen & Kvåle 2018) reproducerar sexistiska och nationalistiska diskurser. Forskningsdatan har samlats in med hjälp av 11 unga respondenter som har använt sina personliga TikTok-konton för att söka innehåll med t.ex. #sverige och samtidigt spelat in sina mobilskärmar. Den primära datan omfattar ca 3 timmar inspelad TikTok-skrollning och över 1 000 inlägg. Dessa inspelningar har annoterats och analyserats med hjälp av bl.a. van Leeuwens (2008) modell för att analysera representation av sociala aktörer.

Resultaten visar att den ’svenska tjejen’ är en framträdande social aktörskategori i materialet. De svenska tjejerna kan vidare delas in i tre huvudkategorier baserat på t.ex. attribut och de denoterade miljöerna: den snygga/sexiga tjejen, den generiska tjejen och Stockholmsstilstjejen. Denna presentation fokuserar på den generiska tjejen som oftast är avbildad i olika slags rurala miljöer, t.ex. på en ospecificerad ”svensk landsbygd” där kulturella objekt som faluröda hus är närvarande (jfr Andersson 2019). I dessa miljöer är det nästan alltid sommar. Den ”rurala” stämningen förstärks av bakgrundsmusiken som oftast tillhör genren ambient. Samtliga av de representerade tjejerna är vita – och de flesta ljushåriga – och attraktiva enligt västerländska normer, och samtidigt ofta objektifierade i och med att deras ansikte inte är synligt. Dessa fynd antyder att TikTok som semiotisk teknologi förstärker stereotypa föreställningar om både svenskhet och kvinnlighet.

Referenser

Andersson, H. (2019) *Recontextualizing Swedish nationalism for commercial purposes: a multimodal analysis of a milk marketing event*. Critical Discourse Studies. 16 (5).

van Leeuwen, T. (2008) *Discourse and Practice*. Oxford: University Press.

Poulsen, S. & Kvåle, G. (2018) *Studying social media as semiotic technology: a social semiotic multimodal framework*. Social Semiotics. 28 (5).

Anonymisera, *pseudonymisera* och andra dataskyddstermer

Södergård, Lisa

De senaste decennierna har hanteringen av personuppgifter uppmärksammats, inte minst i humanistiska forskningsdata (Volodina m.fl.2023). Samtidigt råder det viss förvirring när det gäller centrala termer och begrepp. Vad avses t.ex. med ”du kan besvara enkäten anonymt” eller ”deltagarna har pseudonymiserats”?

En förklaring till situationen är att lagstiftningen förändrades i och med att EU:s allmänna dataskyddsförordning (GDPR 2016/679) infördes 2018. Förordningen definierade några centrala begrepp, t.ex. pseudonymisering och anonym information, vilket ledde till en situation som påminner om det Palm (2008, s. 7) beskriver: ” vissa definitioner ställer till problem såväl i tolkningen av lagen som i användningen av ”lagens termer” i andra texter än lagtext. Det händer till och med att människor inte vågar använda sin egen fackterminologi när lagstiftaren tagit in den i lagen och där definierat den på ett nytt och obekant vis.” En annan förklaring är skillnaden mellan fackspråket och allmänspråket, där ord i allmänspråket kan ha en mer generell betydelse än fackspråkliga termer (jfr Landqvist m.fl. 2024). I min presentation gör jag en diakron analys av termer och begrepp med huvudsakligt fokus på anonymisering och pseudonymisering och hur forskare tydligare kan kommunicera om sin datahantering.

Referenser

Landqvist, H., Sköldberg E. & Holmer L, 2018. *Hur kan appendicit, blodförgiftning och hyperaktivitetssyndrom behandlas? Medicinens fackområde i Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*. I: Svenskans beskrivning 38. Förhandlingar vid trettioåttonde sammankomsten Örebro 4–6 maj 2022. Del II. S. 89–106.

Palm, H., 2008. *Legaldefinitioner – hjälp eller stjälp?* Språkråd. Statsrådets svenska språknämnd. 2008/2. S. 7–10.

Volodina, E., Dobnik, S., Lindström Tiedemann, T. L., & Vu, X. S., 2023. *Grandma Karl is 27 years old–research agenda for pseudonymization of research data*. 2023 IEEE Ninth International Conference on Big Data Computing Service and Applications (BigDataService).

Eget namn, en pseudonym eller det spelar ingen roll – när deltagaren själv får välja

Södergård, Lisa; Lindström Tiedemann, Therese

I forskningsdata är det vanligt att forskare ersätter namnet på deltagarna med fingerade namn, med koder K100 eller med beskrivande epitet av typen student1 (jfr Heaton 2022, Södergård u.u.). Samtidigt finns det forskare som hävdar att deltagarna behöver ges chans att själva välja hur de representeras och också erbjudas möjligheten att använda (delar av) sina riktiga namn (Deakin-Smith m.fl. 2025). Vilken strategi som väljs kan ha en inverkan på bl.a. läsbarheten och möjligheten till sekundär användning (jfr Volodina m.fl. 2023). I en frågelista om Namn och associationer som genomfördes våren 2026 frågade vi bl.a. hur deltagarna vill bli omnämnda om deras svar på frågelistan refereras. De färdigt formulerade alternativen omfattade allt från eget namn till fingerade namn eller epitet och de erbjöds också möjligheten att själva välja eller kunde överlåta valet till forskarna. Samtidigt kunde de också fritt kommentera frågan i ett öppet textfält. Vi presenterar resultat från frågelistan och diskuterar hur deltagare resonerar om representation och om risken att bli identifierad. Vi relaterar också svaren till deltagarnas geografiska koppling, Sverige eller Finland.

Referenser

Deakin-Smith, H., Pilcher, J., Flaherty, J., Coffey, A., & Makis, E. (2025). *The research politics of (re) naming participants: A sociology of names perspective*. Qualitative Research, 25(3), 629-647.

Heaton, J. (2022). *“*Pseudonyms Are Used Throughout”: A Footnote, Unpacked*. Qualitative Inquiry 28(1), 123–132.

Södergård, L. (u.u.). *Deltagare 1, K1989, Lova eller Latife – hur forskare benämner personer som förekommer i forskningsmaterialet*. Svenskan i Finland.

Volodina, E., Dobnik, S., Tiedemann, T. L., & Vu, X. S. (2023). *Grandma Karl is 27 years old–research agenda for pseudonymization of research data*. 2023 IEEE Ninth International Conference on Big Data Computing Service and Applications (BigDataService), 229–233.

Mellan (konkordans)raderna: att spåra identitet, tillhörighet och stolthet genom ord ”bög” och ”gay”

Terrazzano, Martina

Rörelse i språk kan tolkas på flera olika sätt och kan visas sig strukturellt på flera olika nivåer. En av dessa nivåer handlar om lexikala förändringar. Att ett ord återtas, adopteras från ett språk till ett annat eller ändrar betydelse handlar inte bara om lexikon, utan också om historiska och samhälleliga förändringar som knyts till språkets utveckling. Ett tydligt exempel på dessa förändringar ges av queera och feministiska rörelser, där processer kring ord ofta signalerar djupare reflektioner kring identitet, tillhörighet och stolthet (se Ambjörnsson 2016).

Den här presentationen fokuserar på hur skällsordet ”bög” och lånordet ”gay” spreds som alternativ till ordet ”homosexuell” under perioden 1982–1986 inom två svenska medier, nämligen dagstidningen Dagens Nyheter och gaytidskriften Revolt – mot sexuella fördomar. Målet är att förstå hur de två orden spreds, hur de tolkades av skribenter och huruvida deras användning berodde på kontext och genre.

Projektet kombinerar kritisk diskursanalys och korpuslingvistik och syftar till att integrera kvalitativa och kvantitativa perspektiven samt att behålla ett kritiskt och queert perspektiv genom hela analysen. Materialet består av alla artiklar om hiv/aids som publicerades i källorna under perioden; det epidemiska fokuset tillför en ytterligare dimension, nämligen hur dessa ord utvecklades under en period där communityn hotades av både sjukdomen och fördomarna. Resultatet visar att orden blev vanligare under tidsramen, men att deras användning i hög grad var beroende av kontext, genre och skribentens identitet. Genom att lägga till ett queert perspektiv på språkforskning, bidrar studien till en djupare förståelse av hur sociala, politiska och historiska förhållanden påverkade användning av ”bög” och ”gay”.

Referenser

Ambjörnsson, Fanny (2016). *Vad är queer?* Stockholm: Natur & Kultur.

Breda riksvägar och engagerade furor – Metaforer i doktorsavhandlingars förord

Törmä, Kajsa; Boström, Per; Svenlin, Mindy

Skrivande är en aktivitet som pågår på flera olika kognitiva, materiella och textuella plan samtidigt (Svenlin, 2025). I denna studie undersöker vi hur avhandlingsprocessen, en omfattande och långvarig skrivpraktik, konceptualiseras och metaforiseras av skribenterna själva i förorden till deras avhandlingar. Dessa personligt hållna texter möjliggör en undersökning av hur avhandlingsskrivande och avhandlingsarbete konceptualiseras ur ett kognitivt lingvistiskt perspektiv (Nacey, 2023), och bidrar därigenom till ökad förståelse för hur doktorander själva förstår och ger mening åt denna skrivpraktik. Materialet består av 119 svenskspråkiga doktorsavhandlingar från Umeå universitet och Åbo Akademi, publicerade mellan 2019–2024. Preliminära resultat visar avhandlingsprocessen och forskarutbildningen ofta metaforiseras som rörelse längs en väg eller bana, exempelvis längs en ”välskött, bred riksväg” eller en ”tjälskadad skogsväg med (…) hög risk för dikeskörning”. Även idéutveckling beskrivs med rörelsemetaforer, där doktoranden kan ”komma dragande” med idéer och handledaren kan utmana ”att tänka i nya banor”. Vi ser också att personer i omgivningen ofta metaforiseras som stabila element, till exempel en ”flexibel klippa” eller ”engagerad fura”. Resultaten tyder alltså på att skribenterna återkommande konceptualiserar avhandlingsarbetet som en dynamisk process, där metaforer om rörelse och stabilitet används för att förstå och ge mening till den egna skrivpraktiken.

Referenser

Nacey, S. (2023). *Systematic Metaphors in Norwegian Doctoral Dissertation Acknowledgements*. Scandinavian Journal of Educational Research, 67(5), 679–694. https://doi.org/10.1080/00313831.2022.2042847

Svenlin, M. (2025). *Trusting the process in collaborative writing: Reconceptualizing collaborative writing processes within a school (musical) context*. https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:umu:diva-245985

Rum och rörelse i svenskan. Svenskans system av spatiala verb och partiklar i typologiskt och kontrastivt perspektiv

Åke Viberg

Föredraget anknyter till en serie tidigare undersökningar av svenskans typologiska profil med fokus på verbordförrådet och de mest frekventa verben. (Viberg 2020, 2026a,b). Med spatiala verb menas verb som beskriver förflyttning, befintlighet och kroppsställning. I den här presentationen vill jag ge en översikt av min egen tidigare forskning samt redogöra för en pågående studie. Inom språktypologin har man främst intresserat sig för om riktning främst signaleras i verbet eller med ”satelliter” såsom partiklar, prepositioner och kasus. I svenskan spelar spatiala partiklar som upp/ner och in/ut en avgörande roll som gör att svenskan skiljer sig från språk i närområdet som tyska och finska, där kasus spelar en avgörande roll fast på skilda sätt. Främst har jag intresserat mig för verbens semantik i kontrastiva studier baserade på flerspråkiga korpusar. Ett första steg är att beskriva språkspecifik semantisk differentiering i svenskan såsom motsvarigheter i andra språk till placeraverben sätta/ställa/lägga och fordonsverben åka/köra samt användandet av sitta/stå/ligga som befintlighetsverb. De mest frekventa verben såsom gå och komma kännetecknas av omfattande polysemimönster. I presentationen kommer jag också att redogöra för pågående studier av polysemin hos verb som löpa, fara, leda och föra där de icke-spatiala betydelserna är framträdande.

Referenser

Åke Viberg. 2020. *Svenskans typologiska profil i backspegeln.* I: L-A Kulbrandstad & G. Bordal Steien (Red.), Språkreiser. Festskrift til Anne Golden (s. 47–77). Novus forlag.

---2026a. *Basic verbs in European languages. Linguistic Typology at the Crossroads* (LTC). Under utgivning.

---2026b. *Word meaning in comparative and contrastive linguistics*. I: Dirk Geeraerts & Dylan Glynn red. The Cambridge Handbook of Lexical Semantics. Under utgivning.

Diskursiva rörelser i ett polariserat landskap

Vogel, Anna

För att motverka polarisering lyfte den dåvarande (s)-ledda regeringen hur civilsamhällets organisationer kan bidra till att föra människor samman (Regeringskansliet 2016). En sådan förhoppning går i linje med Putnams teorier (1993) om att ideella föreningar skapar nätverk, tillit och ömsesidigt förtroende. I motsats till detta antagande menar Uslaner (2002) att människor snarare förstärker sina fördomar i ideella föreningar. Mot denna bakgrund har jag studerat hur personer kopplade till Rädda Barnen diskuterar en föreslagen förändring för ökad integration, nämligen att Rädda Barnen ska starta skolor i socio-ekonomiskt svaga områden i Sverige. Undersökningens syfte är att förstå hur olika diskurser rör sig i ideella föreningar och samspelar med, begränsar eller motverkar människors möjligheter att skapa tillit. Mitt forskningsmaterial består av texter och intervjuer med företrädare för Rädda Barnen och personer som lämnat organisationen. Metoderna har fokus på narrativ och emotioner. Resultaten visar att de rörliga diskurserna omfattar föreningsdemokrati, professionalitet och innovation, och att narrativ och emotioner fungerar som resurser för de ingående parterna att positionera sig. Jag ser hur de intervjuade personerna genom föreningen blir exponerade för olika perspektiv. Men nästa steg, att lyssna på varandra och ta varandras kunskap på allvar, kan jag utifrån mitt begränsade material inte se belägg för. Härmed syns föreningspersonernas diskursiva uttryck enbart delvis ge stöd för Putnams teori om att ideella föreningar skapar nätverk, tillit och ömsesidighet.

Referenser

Regeringskansliet (2016) *Långsiktigt reformprogram för minskad segregation år 2017–2025*. https://www.regeringen.se/contentassets/94760eec95e04a45b0a1e462368b0095/langsiktigt-reformprogram-for-minskad-segregation-ar-2017-2025.pdf

Putnam, R.D (1993) *Making democracy work*. Princeton: Princeton University Press.

Uslaner, E.M. (2002) *The moral foundations of trust.* Cambridge: Cambridge University Press.

Båtn är hansa – Dubbel genitiv i nuckömålet, eller?

Västerdal, Ida

I standardsvenskan finns endast en böjningsändelse för att uttrycka possession, genitivändelsen -s. Den används vid substantiv (1a), egennamn (1b) och pronomen (1c) (SAG 2:112).

a. Pojkens båt

b. Eriks båt

c. Hans båt

I fornsvenskan och äldre språkstadier förekom emellertid flera olika genitivändelser, beroende på ordets genus, numerus och deklination, såsom -s, -a(r), -a och -u (Pettersson 2005).

I den estlandssvenska dialekten från Nuckö tycks det finnas två böjningsändelser för genitiv: -s och -sa, men de förekommer inte i samma syntaktiska kontext. Ändelsen -s används när ordet står i attributiv position, medan -sa används i predikativ position (Lagman 1979, Brunberg m.fl. 2015), illustrerat i tabell (1)

Attributiv position	**Predikativ position**
Påjkens båtn 'Pojkens båt'	Båtn är påjkensa. 'Båten är pojkens.'
Eriks båtn 'Eriks båt'	Båtn är Eriksa. 'Båten är Eriks
'Hans båtn 'Hans båt'	Båtn är hansa. 'Båten är hans.'

Liknande genitivmarkörer, det vill säga -s och -a, är vanliga i dialekter i södra Sverige, till exempel Erika bil 'Eriks bil'. Där kallas detta ofta dubbel genitiv, eftersom det verkar möjligt att stapla ändelserna -s och -a på varandra: Erikas 'Eriks', Sivsa 'Sivs' (Josefsson 2009).

I detta föredrag diskuterar jag hur nuckömålets -s och -sa förhåller sig till genitivändelserna i fornsvenskan och den dubbla genitiven i sydsvenska dialekter.

Referenser

Brunberg, Göte, m.fl. 2015. *Ordbok för rickulmålet med Formlära för nuckösvenskan.* Stockholm: Rickul/Nuckö Hembygdsförening

Josefsson, Gunlög. 2009. *Sydvästsvensk a-genitiv – en levande relikt?*. Arkiv för nordisk filologi 124, s. 187–235.

Lagman, Edvin. 1979. *En bok om Estlands svenskar 3a*. Stockholm: Svenska odlingens vänner

Pettersson, Gertrud. 2005. *Svenska språket under sjuhundra år*. Lund: Studentlitteratur.

SAG=Teleman, Ulf, m.fl. 1999. *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm: Norstedts

En ö och dess språkliga landskap – ett dynamiskt perspektiv

Willström, Laura

I min doktorsavhandling undersöker jag det språkliga landskapet på Jurmo, en liten ö i Finland. Jurmo ligger i den åboländska yttre skärgården, som präglas av sjöfart, skärgårdsliv och naturturism. Skärgården är också ett område där svenska språket möter andra språk. Syftet med mitt forskningsprojekt är att skapa kunskap om det språkliga landskapet som ett fenomen som uppstår i mötet mellan människan, naturen och den materiella miljön. Jag är också intresserad av hur Jurmos språkliga landskap avspeglar öns egenskaper och inflytandessfärer.

Rörelse är ett centralt element i mitt projekt. Människor, material och naturen, som tillsammans skapar det språkliga landskapet på Jurmo, är alla rörliga. Människorna åker till och från ön med båtar, och på ön rör de flesta sig till fots. En del av det fysiska språkmaterialet, såsom fartyg och strandskräp är i ständig rörelse. Även informationsskyltar, reklam och instruktioner är tillfälliga; en del av dem sätts upp och tas ner beroende på säsong. Naturens rörelser innefattar till exempel vinden, vågorna och djurens förflyttningar. När alla dessa rörliga aktörer möter varandra, formas ett dynamiskt språkligt landskap. För att skapa förståelse om öns språkliga landskap och dess dynamiska natur närmar jag mig temat ur ett nymaterialistiskt perspektiv och använder en postkvalitativ forskningsansats (St. Pierre, 2011).

I denna presentation fokuserar jag på rörligheten i Jurmos språkliga landskap och på hur denna rörlighet har påverkat mina metodologiska val. Jag vill också ställa frågan om hur rörligheten kan komma till uttryck i forskningsresultaten.

Referenser

St Pierre, E. A. (2011). *Post qualitative research: The critique and the coming after*. The SAGE handbook of qualitative research, 4, 611–626.

”Hvart i herrans nampn vil detta stadna?” Adverben var, vart och vars i språkbruk, språkbeskrivningar och språkvård.

Öqvist, Jenny

I svenskan betecknar adverbet *var* befintlighet (Var är du?) medan *vart* står för riktning (Vart ska du?). I språkbruket görs dock inte alltid denna åtskillnad. I Sydsverige kan var användas för både befintlighet och riktning, i andra delar av landet används vart på samma sätt och i norra Sverige används istället vars. På senare år har bruket av vart med befintlighetsbetydelse också ökat mer allmänt bland yngre talare.

Detta är i stora drag den vedertagna uppfattningen om adverben var, vart och vars i dagens svenska. Till den kan läggas språkvårdens hållning, som sedan snart hundra år är att distinktionen mellan var och vart bör upprätthållas i standardsvenskan. Hur väl den allmänna bilden stämmer överens med verkligheten vet vi dock väldigt lite om. Men vi kan snabbt slå fast att variationen ingalunda är ny: vart med befintlighetsbetydelse är enligt SAOB belagt sedan 1563 och var med riktningsbetydelse sedan 1609, medan det första belägget för vars dateras till 1546. I studien undersöks bruket av var, vart och vars i tal och skrift i syfte att ge en empiriskt grundad beskrivning av ordens användningsmönster, med fokus på de normöverskridande fallen. Kan variationen kopplas till talarens/skribentens regionala hemvist eller ålder? Vilken roll spelar språkliga faktorer som semantik och fonologi? Tyngdpunkten ligger på nutida språkbruk, där talspråket främst representeras av forskningsdatabasen Swedia 2000. För att identifiera aktuella fall kombinerar vi automatisk taligenkänning, fonembaserad taligenkänning och ordklasskategorisering. För att jämföra med äldre regionala mönster analyseras arkivmaterial från Isofs dialektsamlingar. Det nutida skriftspråket undersöks i medietexter, sociala medier och skönlitteratur, med hjälp av språkteknologiska verktyg. Givet variationens långa historia inkluderas även ett urval digitalt tillgängliga äldre texter. Vi undersöker också framställningen av var, vart och vars i deskriptiva såväl som normerande språkbeskrivningar.